ZBORNIK

SREDNJOVJEKOVNIH NATPISA BOSNE I HERCEGOVINE

I

MARKO VEGO

RECUEIL

DES INSCRIPTIONS MEDIEVALES DE BOSNIE—HERZEGOVINE

LIVRE I

EDITION DU MUSÉE NATIONAL — SARAJEVO, 1962.

MARKO VEGO

ZBORNIK

SREDNJOVJEKOVNIH NATPISA BOSNE I HERCEGOVINE

KNJIGA I

IZDANJE ZEMALJSKOG MUZEJA — SARAJEVO, 1962.

Odgovorni urednik
Dr ALOJZ BENAC

Redakcija
Dr ALOJZ BENAC
BORIVOJ ČOVIĆ

Stručni recenzent
Prof. Dr JOVO VUKOVIĆ

Tehnički urednik: JULIJANA SUŠNIK
Prevod na francuski jezik: MORISETA BEGIC
Meter: AVDO DŽENETIC
Tiraž: 1000 primjeraka

Predgovor redakcije

Srednjovjekovni natpisi iz Bosne i Hercegovine svojim sadržajem, paleografskim osobenostima i svojom brojnošću, zauzimaju veoma značajno mjesto medu našim pisanim izvorima ovog perioda. Od godine 1867, a naročito od osnivanja Zemaljskog muzeja u Sarajevu (1888) i pokretanja njegovog »Glasnika« (1889), kada je i počeo koliko-toliko sistematski rad na njihovom pronalaženju i objavljivanju, u stručnoj literaturi publikovan je velik broj naših srednjovjekovnih natpisa.

Način na koji su mnogi, naročito ranije pronađeni, natpisi bili objavljeni, ne zadovoljava, međutim, današnje zahtjeve nauke. Znatan dio natpisa bio je objavljen prema običnim prepisima ili nedovoljno pouzdanim crtežima, čime nije bila obezbijeđena ni autentičnost samog teksta ni grafije. Jedan dio natpisa bio je, istina, objavljen prema odljevima, ali nedovoljno uspjelim ili nepotpunim. Dosad objavljeni natpisi rastureni su u većem broju različitih izdanja — časopisa, zbirki i zbornika, od kojih su neki teško dostupni širem krugu zainteresovanih. Najzad, i pored dugogodišnjih terenskih istraživanja, ostao je još uvijek znatan broj potpuno nepoznatih i neobjavljenih srednjovjekovnih natpisa sa današnje teritorije Bosne i Hercegovine.

Svi ovi momenti, na prvom mjestu sam značaj ovakvih izvora za našu političku i kulturnu historiju, za historiju jezika i paleografiju, ukazivali su na hitnu potrebu da se na terenu izvrši revizija već objavljenih natpisa, da se istraživačkim radovima pronađu novi natpisi i, najzad, da se čitava ova dragocjena građa, kritički obrađena, publikuje u obliku jednog cjelovitog zbornika.

Zemaljski muzej u Sarajevu prihvatio je ovaj posao kao jedan od svojih prioritetnih zadataka i on se već niz godina sprovodi pod rukovodstvom Marka Vege, višeg naučnog saradnika, uz tehničku pomoć Ante Kućana, preparatora, i Marije Sever, fotografa ovog Muzeja. Dosada postignuti rezultati (M. Vego, GZM 1958, 1959, 1960/61, 1962) omogućili su da se pristupi izdavanju ovog Zbornika, koji će u nekoliko svezaka obuhvatiti sve dosad poznate srednjovjekovne ćirilske i latinske natpise sa teritorije BiH, od vremena ranog srednjeg vijeka, pa do u XVI stoljeće. Izuzev jednog natpisa na olovnoj ploči, svi ostali natpisi su na kamenim spomenicima. Srednjovjekovni zapisi nisu obuhvaćeni ovim Zbornikom.

Maksimalna vrijednost i autentičnost faksimila u ovom Zborniku bila bi bez sumnje najbolje ispunjena kada bi bilo moguće za svaki objavljeni natpis dati potpun i jasan fotografski snimak originala. Na žalost, to je tehnički bilo izvodljivo samo u nekoliko slučajeva. Fizičke osobine kamena (krečnjaka), uz dugotrajno djelovanje atmosferilija, doveli su najveći dio spomenika u takvo stanje, da je bilo neophodno pribjeći drugoj metodi: izradi otisaka na terenu, a zatim fotografisanju gipsanih pozitiva, dobivenih na osnovu ovih otisaka. Smatramo da je time postignut, kod datog stanja spomenika i sa sadašnjim tehničkim mogućnostima, onaj stepen autentičnosti faksimila koji je bilo moguće postići. Formiranje zbirke otisaka i odljeva natpisa u Zemaljskom muzeju u Sarajevu, kao jedan od rezultata čitave ove akcije, predstavljaće, pored Zbornika, još jednu mogućnost za približavanje ove građe širem krugu zainteresovanih stručnjaka, kao i za dalja detaljnija, naročito paleografska istraživanja.

Redakcija

Préface de la rédaction

Les inscriptions médiévales de Bosnie Herzégovine occupent par leur contenu, leurs particularités paléographiques ainsi que par leur quantité, une place très importante parmi les sources écrites de cette époque. Un grand nombre d'inscriptions médiévales ont été publiées dans la littérature à partir de 1867, et surtout à partir de 1888, date de la fondation du Musée National de Sarajevo, et de 1889, année où commença à paraître l'annuaire du musée; ces dates marquent le début des recherches et des publications systématiques de ces inscriptions.

La manière dont la plupart de de ces inscriptions, surtout celles découvertes au début, ont été publiées ne convient pas aux exigences de la science contemporaine. La majeure partie reposaient sur de simples copies ou des dessins d'origine insuffisamment contrôlée, ce qui rend discutable l'authenticité du texte et da la graphie. Un certain nombre d'inscriptions ont été, il est vrai, reproduites d'aprés des moulages, mais ceux-ci n'étaient pas toujours complets ni réussis. Les inscriptions publiées jusqu'a présent se trouvent éparpillées dans différentes éditions — études, collections, recueils, dont certains sont difficilement accessibles à un large nombre de spécialistes. C'est ainsi que, malgré de longues recherches, un grand nombre d'inscriptions médiévales relevées sur le territoire de Bosnie-Herzégovine sont demeurées inconnues et inédites.

L'importance de ces sources pour notre histoire politique et culturelle, pour l'histoire de la langue et pour la paléographie ont rendu nécessaires une revision des inscriptions déjà publiées, la recherche de nouveaux matériaux et enfin l'élaboration d'un recueil complet de ces précieux matériaux, soumis à une sérieuse étude critique.

Le Musée National de Sarajevo a entrepris cette tâche, qu'il considère l'une des plus importantes qui lui soient assignées; c'est M. Marko Vego, expert dans ce domaine, qui depuis plusieurs années dirige ces travaux, aidé de son assistant technique, le préparateur Ante Kućan, et de Marija Sever, photographe du Musée. Les résultats obtenus jusqu'à présent (M. Vego, GZM 1958, 1959, 1960/61, 1962) ont permis la publication de ce Recueil qui rassembera en plusieurs volumes toutes les inscriptions médiévales, d'alphabet cyrillique, ou latin, découvertes jusqu'à présent sur le territoire de Bosnie-Herzégovine, depuis le haut moyen-âge jusqu'au XVIe siécle. Toutes les inscriptions sont gravées sur des pierres taillées, à l'exception d'une seule, gravée dans une plaque de plomb. Les inscriptions médiévales postérieures ne sont pas comprises dans ce Recueil.

Les fac-similés de ce Recueil seraient d'une authenticité parfaite si l'on pouvait accompagner chacune des inscriptions publiées d'une bonne photographie de l'original. Malheureusement, cela n'a pas été techniquement possible, sauf en quelques cas. Ces inscriptions taillées dans du calcaire, ayant été longuement exposées aux intempéries, sont tellement endommagées qu'on a dû recourir à une autre méthode: elle consiste, aprés avoir relevé sur place les empreintes en plâtre, à en faire des moulages qui sont ensuite photographiés. Nous estimons avoir obtenu da la sorte, eu égard à l'état actuel des monuments et à nos possibilités techniques, l'authenticité maximum des fac-similés. Le résultat de tous ces travaux est la collection d'empreintes et de copies en plâtres du Musée National de Sarajevo; accompagnée du Recueil, celle-ci permettra à un plus grand nombre de spécialistes d'aborder ce domaine, et d'effectuer des recherches plus détaillées, surtout dans le domaine paléographique.

La rédaction

Uvod

Sistematski rad na reviziji objavljenih i na pronalaženju novih srednjovjekovnih natpisa sa područja Bosne i Hercegovine otpočeo je po utvrđenom planu 1957. godine. U toku pet godina ispitali smo teren zapadne, sjeverne, srednje i jednog dijela južne Hercegovine. Na tom terenu smo u svemu revidirali i pronašli 121 srednjovjekovni natpis i od njih u ovoj knjizi objavljujemo 46 natpisa.

Da bi naučna javnost imala jasnu sliku o načinu sastavljanja Zbornika smatramo da je nužno istaći slijedeće:

Natpisi u ovoj knjizi Zbornika raspoređeni su prema mjestu nalaza spomenika s natpisom, a obuhvaćena je teritorija zapadne i dijelovi sjeverne, južne i srednje Hercegovine.

Pri prepisivanju teksta natpisa upotrijebili smo dva načina: transliteraciju i transkripciju. Ćirilska slova su u transliteraciji odštampana u srednjovjekovnom obliku, i to sva na isti način, jer smatramo da nije bilo potrebno izlijevati različite znakove prema grafiji u tekstu, kad pred sobom imamo faksimile iz kojih se mogu uočiti sve paleografske razlike u pisanju slova.

U transliteraciji smo tekstove dali po redovima, analogno originalu, da bi se doslovno prepisivanje teksta moglo pratiti iz reda u red i vršiti upoređivanje sa faksimilom. Pri tome u transliteraciji nismo razrješivali kratice, jer to pored faksimila i transkripcije nije ni potrebno.

U nekim slučajevima smo tanki poluglas (ь) pisali s trbuhom na lijevoj strani, da bismo i u transliteraciji zadržali osobenosti i nepravilnosti takve grafije na originalu. Na isti način smo postupili i s glagoljskim slovima koja su — u jednom slučaju — izmiješana s ćirilskim.

Publikovane a docnije izgubljene ili uništene natpise uvrstili smo prema poznatim i najvjerodostojnijim faksimilima ili prijepisima.

Neki natpisi nisu sačuvani u cjelini, ali smo ih, ipak, pokušali rekonstruisati prema ostacima slova i riječi na originalima. U našim dopunama oslanjali smo se ovdje na uobičajenu srednjovjekovnu formulaciju tekstova u natpisima, na historijske činjenice i na filološka i paleografska obilježja pojedinih riječi. Naglašavamo da se ista ili slična grafija slova dugo zadržala u nekim krajevima (možda i više vijekova). U to se možemo uvjeriti kada uporedimo oblike nekih slova u natpisima sa onim u domaćim poveljama koje su nastale u razno vrijeme.

U transkripciji, štampanoj latinicom, upotrijebili smo današnju interpunkciju, vodeći računa o smislu rečenice i izraza u pojedinom tekstu natpisa. Poluglase smo zadržali u njihovom uobičajenom obliku. Na isti način smo postupili i s neobično pisanim riječima dodajući uz njih današnji izgovor. Tako smo npr. veznik đog i relativnu zamjenicu **kui** izrazili oblicima dok i koji. Grafeme Ю, a u određenim slučajevima i slova Λ, N, H, transkribovali smo prema današnjem izgovoru. Znak jata (ѣ) smo ostavili u riječima koje su štokavci različito izgovarali. Riječi Radoe, voevoda, svoe i ostale slične riječi prepisivali smo s umetkom slova **j** između **O** i **E**. Na početku riječi smo vokal **E** prepisali kao **Je** (npr. ego = jego, esam = jesam).

U jednom slučaju smo pokušali razriješiti dva monograma (BB BB) koji, po našem mišljenju, označavaju pisara Bolašina Bogačića. U ovom slučaju smo se oslonili na grafiju slova s jednog natpisa iz Radimlje koji je vjerovatno pisao isti pisar.

U razrješavanju skraćenica stavili smo naše dopune u uglate zagrade, radi lakšeg razumijevanja cjelokupnog teksta. Redovi pojedinih tekstova su u transkripciji prepisani onim redom kojim su ispisani na faksimilu, a radi lakšeg snalaženja u tekstu natpis smo prepisali i u cjelosti.

U nekim slučajevima je broj godina i dana izražen slovima, pa smo u transkripciji uz ta slova stavili u zagrade i arapske brojeve.

Sadržaj teksta ponegdje nije potpuno jasan. U ovakvim slučajevima smo prijepis donijeli sa dva različita moguća tumačenja ili smo uz pojedine riječi, odnosno na kraju cjelokupnog teksta stavili znak pitanja.

Širi krug inostranih naučnih radnika zainteresovan je za objavljivanje srednjovjekovnih natpisa zbog njihove sadržine i zbog jezičnih osobina u pojedinim tekstovima. Da bi ti naučnici mogli koristiti ove tekstove i da bi ih u svojim radovima mogli kritički obraditi, tekstovi su prevedeni i na francuski jezik, naravno u nešto slobodnijem smislu.

Poslije citiranja literature i izvora dali smo podatke o obliku pojedinih spomenika s natpisom i o mjestu gdje se oni nalaze.

Napominjemo da će se revizija objavljenih i pronalaženje novih natpisa nastaviti u istočnoj Hercegovini i u cijeloj Bosni (u njenim sadašnjim granicama). U ovoj knjizi zbog toga neće biti štampani registri, jer će se oni donijeti poslije objavljivanja svih srednjovjekovnih natpisa s područja današnje Bosne i Hercegovine u ovom Zborniku.

Pisac

Préface

La revision systématique des inscriptions déjà publiées et la recherche de nouvelles inscriptions médiévales sur le territoire de Bosnie-Herzégovine s'effectue selon un plan établi depuis 1957. Au cours des dernières cinq années nous avons étudié les terrains de l'ouest, du nord, du centre et du sud de l' Herzégovine. Nous avons contrôlé et découvert dans ces régions 121 inscriptions médiévales en tout, dont 46 paraîtront dans cet ouvrage.

Pour que les spécialistes aient une idée claire de la composition de ce Recueil nous estimons nécessaire de souligner que:

Les inscriptions contenues dans ce Recueil sont groupées selon l'endroit où l'on a découvert le monument. Ce sont des inscription découvertes à l'ouest, au sud, au centre et dans certaines parties du nord de l' Herzégovine.

Nous avons utilisé deux méthodes pour copier les textes: translittération et transcription. Les lettres cyrilliques sont imprimées dans leur forme médiévale, et toutes de la même manière: nous n' avons pas estimé nécessaire de couler différents signes selon la graphie du texte, puisque nous présentons aussi les fac-similés, ce qui permet de constater toutes les différences paléographiques dans la graphie de chacune des lettres.

Pour la translittération nous avons présenté les textes selon leur disposition linéaire originale pour qu' on puisse suivre de ligne en ligne la copie littérale en la comparant au fac-similé. Nous n' avons pas déchiffré les abréviations, du fait que nous présentons le fac-similé et la transcription.

Dans certains cas nous avons écrit la semi-voyelle mince (ь) avec la saillie tournée vers la gauche, pour conserver dans la translittération la particularité et l' irrégularité de la graphie originale. Nous avons procédé de la même manière quand les lettres glagolitiques étaient mêlées aux lettres cyrilliques, ce qui nous est arrivé dans un seul cas.

Les inscriptions perdues ou abîmées après leur publication ont été reconstituées d'après les plus authentiques des fac-similés conservés ou d'après leurs copies.

Certaines inscriptions n'ont pas été conservées intégralement — elle ont été reconstituées d'après les restes des lettres et des mots de l'original. En les complétant nous avons tenu compte de la formulation traditionnelle médiévale des inscriptions, des faits historiques et du caractère philologique et paléographique de certains mots. Nous soulignons que la même graphie ou une graphie semblable s' est maintenue dans certaines régions (peut-être au cours de plusieurs siècles), ce que confirme la forme de certaines lettres communes aux inscriptions et aux chartes de ce pays datant de différentes époques.

Dans la transcription imprimée en caractères latins, nous nous sommes servis de la ponctuation actuelle, tenant compte du sens de la phrase et des expressions dans les diverses parties de l'inscription. Les semi-voyelles ont conservé leur forme traditionnelle. Nous avons procédé de la même manière avec les mots possédant une forme insolite, en les accompagnant de leur prononciation actuelle: par exemple la conjonction **dog** et le pronom relatif **kui** sont expliqués par les formes **dok** et **koji.** Les graphèmes ю, et dans certains cas les lettres Λ, N, Н, sont transcrits selon la prononciation actuelle. La lettre yod (ђ) a été conservée dans les mots que les Chtokaviens prononcaient d'une autre manière. Nous avons écrit les mots Radoe, voevoda,svoe en intercalant la lettre **j** entre **O** et **E.** Nous avons également placé la lettre **E** au début des mots précédés d'un **j** (par ex. ego-jego, esam-jesam).

Nous avons essayé en une occasion de déchiffrer deux monogrammes (BB BB) qui, à notre avis, désignent le tailleur de pierre Bolašin Bogačić. Nous appuyons cette opinion sur la graphie des lettres d' une inscription de Radimlja, probablement gravéée par le même auteur.

Nous avons accompagné le déchiffrement des abréviations d' annotations entre parenthèses, ce qui facilite l' explication du texte entier. La transcription de certains textes présente la même disposition linéaire que les fac-similés, et l'inscription entière est copiée pour rendre plus facile l' orientation dans le texte.

Dans certains cas les dates sont écrites en lettres que nous avons accompagnées d' un chiffre arabe entre parenthèse.

Parfois le contenu du texte n' est pas tout-à-fait clair. En pareils cas nous avons présenté deux interprétations possibles, ou bien, après un mot douteux ou après le texte entier, nous avons mis un point d' interrogation.

Un assez grand nombre de savants étrangers s' intéressent à la publication de ces inscriptions médiévales en raison de leur contenu et des particularités linguistiques de certains textes. Pour que les intéressés puissent utiliser ces textes et les commenter dans leurs travaux nous en présentons une traduction, évidemment assez libre.

Après avoir présenté la bibliographie et les sources dont nous nous sommes servis nous donnons des renseignements sur la forme de certains monuments et sur leur location.

Nous signalons également que nous poursuivons la revision des inscriptions déjà publiées et les recherches de nouvelles inscriptions dans l'est de l' Herzégovine et dans la Bosnie entière (sur le territoire actuel de cette dernière). C' est pour cette raison que cet ouvrage ne comprend pas de registres; ils seront publiés une fois après la publication des inscriptions médiévales de Bosnie-Herzégovine terminée et parue dans ce Recueil.

L' auteur

Literatura i skraćenice

Archiv = Archiv für slavische Philologie, Wien.

Asbóth, Bosnien = J. Asbóth, Bosnien und die Herzegowina, Wien 1888.

Bakula, Schematismus = P. Petrus Bakula, Schematismus topographico = historicus Custodiae et Vicariatus apostolici in Hercegovina, Spalati 1867.

Benac, 1950 = A. Benac, Radimlja, Srednjevjekovni nadgrobni spomenici Bosne i Hercegovine, Sveska I, Sarajevo 1950.

Benac, 1952 = Dr A. Benac, Široki Brijeg, Srednjevjekovni nadgrobni spomenici Bosne i Hercegovine, Sveska III, Sarajevo 1952.

Benac, 1953 = Alojz Benac, Srednjevjekovni stećci od Slivna do Čepikuća, Anali Historijskog instituta JAZU (II), Dubrovnik 1953.

Bešlagić, 1959 = Šefik Bešlagić, Stećci na Blidinju, JAZU, Zagreb 1959.

Bešlagić, 1960 = Šefik Bešlagić, Stećci u Opličićima, Naše starine VII (1960), Sarajevo.

Blau, Reisen = Dr Otto Blau, Reisen in Bosnien und der Hertzegowina, Berlin 1877.

Bosanska vila = Bosanska vila, list za zabavu, pouku i književnost, Sarajevo.

Bullettino = Bullettino di archaeologia e storia dalmata, Spalato.

Čurčić, Spisi = Otkupljeni spisi Vejsila Čurčića u Biblioteci Zemaljskog muzeja, Sarajevo.

De Sainte-Marie, Itinéraires = E. De Sainte-Marie, Itinéraires en Herzégovine, Paris 1876.

Fototeka = Fototeka Srednjovjekovne zbirke Zemaljskog muzeja, Sarajevo.

Godišnjak = Godišnjak Istoriskog društva Bosne i Hercegovine, Sarajevo.

Godišnjica = Godišnjica Nikole Čupića, Beograd.

Glasnik društva = Glasnik srpskog učenog društva, Beograd.

GZM = Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo.

Jorga, Notes = N. Jorga, Notes et extraits pour servir à l'histoire des croasades au XVe siècle, seconde série, Paris 1899.

Južnoslovenski filolog = Južnoslovenski filolog. Povremeni spis za slovensku filologiju i lingvistiku, Beograd.

Kulundžić, Knjiga o knjizi = Zvonimir Kulundžić, Knjiga o knjizi (Historija pisama, materijala i instrumenata za pisanje), tom I, Zagreb 1957 (drugo izdanje).

Mandić, Acta franciscana = P. Dr Dominicus Mandić, Acta franciscana Hercegovinae provintiarumque finitimarum tempore dominationis othomanae, Tomus I ab an. 1463—1699. Monumenta franciscana iugoslavica, vol. II, Mostar 1934.

Monumenta spectantia = Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, Volumen XXIX, Monumenta Ragusina, Libri reformationum, Tomus I, II collegit et digessit Josephus Gelcich, Zagrabiae 1897.

Napredak = Napredak (Glasilo Hrvatskog kulturnog društva), Sarajevo.

Naše starine = Naše starine, Sarajevo, Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti Narodne Republike Bosne i Hercegovine.

Orbini, Il regno = Mavro Orbini, Il regno degli Slavi, Pesaro 1601.

Pandžić, De dioecesi = P. Basilius Pandžić, De dioecesi tribuniensi et mercanensi, Romae 1959, Studia antoniana 12.

Poviest = Napretkova »Poviest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine«, knjiga I, Sarajevo, 1942.

Ranjina, Annali = N. Ranjina, Annali di Ragusa, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, Scriptores I, digessit Speratus Nodilo, Zagrabiae 1883.

Resti, Chronica = Chronica ragusina Junii Restii, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, Scriptores II, digessit Speratus Nodilo, Zagrabiae 1893.

Sitzungsberichte = Sitzungsberichte der phil. — hist. Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Wien

Slovinac = Slovinac. List za književnost, umjetnost i obrtnost, Dubrovnik.

Starinar = Starinar Srpskog Arheološkog društva, Beograd.

Starinar NS = Starinar, Organ Arheološkog instituta Srpske Akademije nauka, Nova serija, Beograd.

Starohrvatska prosvjeta = Starohrvatska prosvjeta. Glasilo Hrvatskog starinarskog družtva u Kninu. Knin.

Stojanović, Povelje = Ljubomir Stojanović, Stare srpske povelje i pisma, knjiga I, prvi deo, Beograd — Sr. Karlovci 1929; Knjiga II, drugi deo, Beograd — Sr. Karlovci 1934.

Stojanović, Zapisi = Ljubomir Stojanović, Stari srpski zapisi i natpisi, knjiga I, II, III, Beograd (1902, 1903, 1905) i knjiga IV, V, VI, Sremski Karlovci (1923, 1925, 1926).

Šurmin, Acta = Dr Đuro Šurmin, Acta croatica I, Monumenta historico-juridica Slavorum Meridionalium, Volumen VI, Zagrabiae 1898.

Trudy = Труды археологическаго съѣзда въ Кіевѣ, Томъ II, Москва 1902.

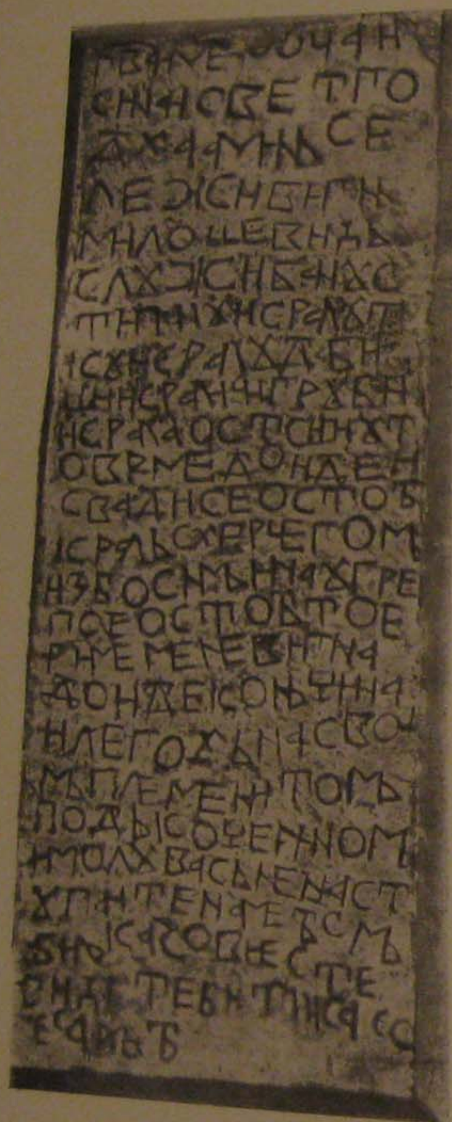
Vego, Naselja = Marko Vego, Naselja bosanske srednjevjekovne države, Izdanje »Svjetlost« Sarajevo, 1957.

Viestnik = Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva, Zagreb.

WMBH = Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina, Wien.

---

1. Kočerin (1410—1411. god.)

1.

Transliteracija:

† В4 НМЕ ѠЧ4 Н
СНN4 Н СВЕТГО
ДХ4 4МННЬ СЕ
ЛЕЖН ВНГ4NЬ
МНЛОШЕВНЋЬ
СЛȢЖН Б4NȢ С
ТНП4NȢ Н КР4ЛȢ ТВ
КȢ Н КР4ЛȢ Д4БН
ШН Н КР4ЛНЧН ГРȢБН
Н КР4Л4 ОСТОЮ Н Ȣ Т
О ВРНМЕ ДОНДЕ Н
СВ4ДН СЕ ОСТОЂ
КР4ЛЬ С ХЕРЧЕГОМЬ
Н Ӡ БОСNМЬ Н N4 ȢГРЕ
ПОЕ ОСТОЂ ТО В
РНМЕ МЕNЕ ВНГN4
ДОНДЕ КОNЬЧНN4
Н ЛЕГОХЬ N4 СВО
МЬ ПЛЕМЕNНТОМЬ
ПОДЬ КОЧЕРНNОМЬ
Н МОЛȢ В4СЬ NЕ N4СТ
ȢП4НТЕ N4 МЕ Ђ СМЬ
БНЛЬ К4КО ВН ЕСТЕ
ВН ЋЕТЕ БНТН К4КО
ЕС4МЬ Ђ

Transkripcija:

† VA IME OCA I
SINA I SVET[a]GO
D[u]HA AMINЬ. SE
LEŽI VIGANЬ
MILOSEVICЬ.
SLUŽI BANU S
TIPANU, I KRALJU TV
[rьt]KU, I KRALJU DABI
ŠI, I KRALJICI GRUBI
I KRALJA OSTOJU. I U T
O VRIME DOJDE I
SVADI SE OSTOJA
KRALЬ S HERCEGOMЬ
I Z BOSN[o]MЬ I NA UGRE
POJE OSTOJA. TO V
RIME MENE VIGNA
DOJDE KONЬCINA
I LEGOHЬ NA SVO
MЬ PLEMENITOMЬ
PODЬ KOČERINOMЬ,
I MOLJU VASЬ, NE NAST
UPAJTE NA ME! JA S[a]MЬ
BILЬ KAKO VI JESTE,
VI ĆETE BITI KAKO
JESAMЬ JA.

Transkripcija u cijelosti:

† Va ime oca i sina i svet[a]go d[u]ha amin! Se leži Viganь Miloševićь. Služi banu Stipanu, i kralju Tv[rt]ku, i kralju Dabiši, i kraljici Grubi i kralja Ostoю (Ostoju). I u to vreme dojde i svadi se Ostoja kralь (kralj) s hercegomь i z Bosn[o]mь i na Ugre poje Ostoja. To vrime mene Vigna dojde konьčina na svomь plemenitomь podь Kočerinomь, i molju vasь, ne nastupajte na me! Ja s[a]mь bilь kako vi jeste, vi ćete biti kako jesam ja.

Transcription et reconstitution

† Au nom du père et du fils et du saint esprit, amen. Ci-gît Vigan Milošević, qui servit le ban Stjepan, et le roi Tvrtko, et le roi Dabiša, et la reine Gruba et le roi Ostoja. C'est alors que le roi Ostoja se brouilla avec le duc et avec la Bosnie entière et qu'il déclara la guerre? aux Hongrois. A cette époque s'acheva ma vie, à moi Vigan, et je me fis enterrer dans la terre féodale de mes pères sous Kočerin. Et je vous prie, ne marchez pas sur moi. J'ai été ce que vous êtes, vous serez ce que je suis.

Literatura i izvori

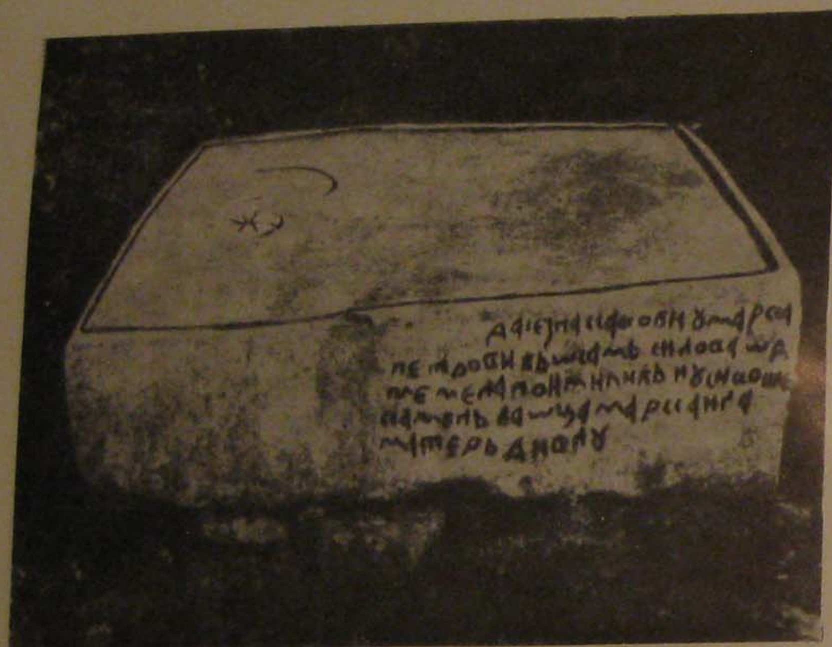
Luka Zore, Slovinac 1880 (III), br. 7, 137—138.
Đ. Daničić, Viestnik 1881 (III), br. I, 17, br. 4, 98—99.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1891 (III), knj. I, 86; WMBH 1895 (III), S. 430—432, Fig. 52; GZM 1914 (XXVI), 235, Sl. 37.
Lj. Stojanović, Bosanska vila 1892 (VII), br. 6, 92.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 261.

*

Natpis je na nadgrobnoj ploči, uzidanoj u zid katoličkog župskog dvora u Kočerinu

2.

Ledinac (vjerovatno XV v.)

2.

Transliteracija:

ДА СЕ ЗНА КАКО БИ Ꙋ МАРКА
ПЕТРОВИЋЬ ѠСАМЬ СИНОВА ѠД
ПЛЕМЕНА ПОИМИЛИЋЬ И ꙊСИКОШЕ
КАМЕНЬ НА ѠЦА МАРКА И НА
МАТЕРЬ ДИВНꙊ

Transkripcija:

DA SE ZNA KAKO BI U MARKA
PETROVICЬ OSAMЬ SINOVA OD
PLEMENA POJMILIĆЬ, I USIKOŠE
KAMENЬ NA OCA MARKA I NA
MATERЬ DIVNU.

Transcription et reconstitution

Qu'on sache que Marko Petrović, de la famille des Pojmilić, avait huit fils qui ont taillé cette pierre tombale à leur père Marko ainsi qu'à leur mère Divna.

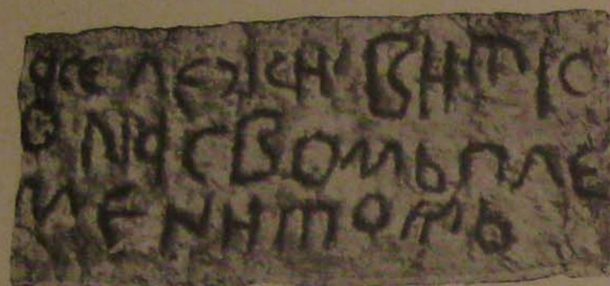
Literatura i izvori

De Sainte-Marie, Itinéraires, 56.
Moriz Hoernes, Alterthümer der Hercegovina, Sitzungsberichte 1880, 556.
Benac, 1952, 28, br. 2; T. XXVI, Sl. 46 a b.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 259.

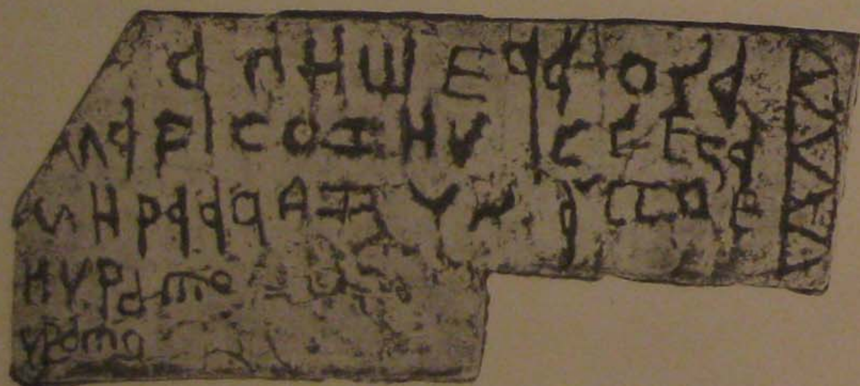
*

Natpis je na visokom kamenom sanduku na srednjovjekovnoj nekropoli u Ledincu kod Lištice

3. Mokro (vjerovatno XV v.)

4. Knešpolje (vjerovatno 1398—1408. god.)

3.

Transliteracija:

А СЕ ЛЕЖН ВНТК
О НА СВОМЬ ПЛЕ
МЕНHТОМЬ

Transkripcija:

A SE LEŽI VITK
O NA SVOMЬ PLE
MENITOMЬ.

Transkripcija u cijelosti:

A se leži Vitko na svomь plemenitomь.

Transcription et reconstitution

Ci-gît Vitko, inhumé dans la terre féodale de mes pères.

Literatura i izvori

B a k u l a, Schematismus, 70.
Moriz H o e r n e s, Alterthümer der Hercegovina, Sitzungsberichte 1880, 558.
Vid V u l e t i ć - V u k a s o v i ć, Viestnik 1888 (X), br. 3,75, natpis br. XL.
S t o j a n o v i ć, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 16, br. natpisa 4819.
B e n a c, 1952, 8, 56; T. III, sl. 5b (Barevište, br. 1).
M. V e g o, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 261.

*

Natpis je na sarkofagu na srednjovjekovnoj nekropoli u Mokrom kod Lištice.

4.

Transliteracija:

А ПНШЕ РАДОНА
МАРКОВНV КНЕЗА
МНРА РАДВНV НА СВОЕ
Н VРЬТО
VРЬТО

Transkripcija:

A PIŠE RADONA
MARKOVIČ KNEZA
MIR[k]A RAD[ivoje]VIČ NA SVOJE
I, ČRЬTO,
ČRЬTO.

Transkripcija u cijelosti:

A piše Radona (Radonja) Markovič kneza Mir[k]a Rad[ivoje]vič na svojej, črьto, črьto.

Transcription et reconstitution

Et ceci est écrit par Radona Markovič sur le duc Mirko Radivojevič. Radona grava, grava (inscription) dans la terre féodale de ses pères.

Literatura i izvori

M. V e g o, GZM 1958 (NS XIII, Arheologija), 169—172, T. I, 1 i 2.

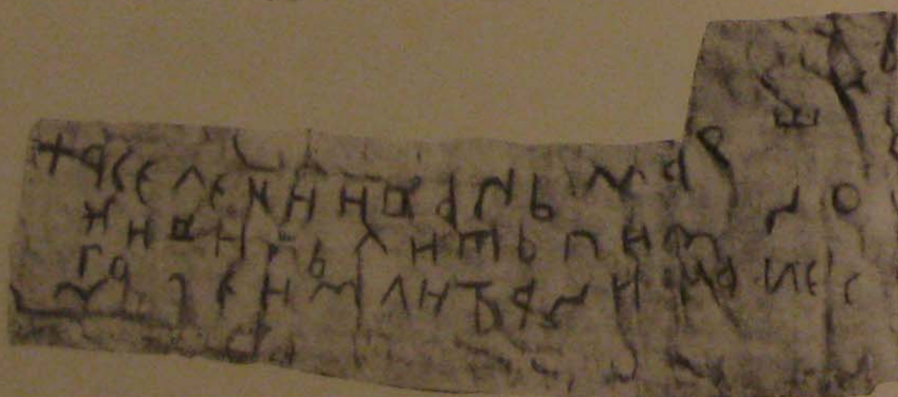
*

Natpis je na nadgrobnoj kamenoj ploči u katoličkom groblju u Knešpolju kod Lištice.

5. Čerin (vjerovatno iz druge polovine XIV v.)

6. Kruševo kod Mostara (vjerovatno XV v.)

5.

Transliteracija:

а СЕН ЛЕЖН РАДОВАН РАКОНВНЋ
ПРОКЛЕТЬ ТКО ЋЕ ТѸЋНН
ЛЕЧ ВЕЋЕ NЕГОВО ПЛЕМЕ

Transkripcija:

A SEJ LEŽI RADOVAN RAKOJVIĆ.
PROKLETЬ TKO ĆE TUĆIN (TUĐIN)
LEČ, VEĆE NEGOVO PLEME!

Transkripcija u cijelosti:

A sej leži Radovan Rakojvić (Rakojević).
Proklet tko će tućin (tuđin) leč, veće njegovo pleme!

Transcription et reconstitution

Ci-gît Radovan Rakojvić, maudit soit qui se ferait enterrer dans ce tombeau outre les membres de sa famille.

Literatura i izvori

Bakula, Schematismus, 85.
De Sainte-Marie, Itinéraires, 88, br. 24.
Bullettino, 1878 (I), № 5, 74.
M. Hoernes, Sitzungsberichte 1880, 525, Fig. 3.
Luka Zore, Slovinac 1880 (III), 212.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 14, br. natpisa 4801.
M. Vego, GZM 1959 (NS XIV, Arheologija), 224—227, T. I, 1,2.

*

Natpis je na nadgrobnom spomeniku u obliku sanduka u dvorištu katoličkog župskog dvora u Čerinu.

6.

Transliteracija:

† а СЕ ЛЕЖН НВАNЬ МАРШНЋЬ
ЖНВНХЬ ЛНТЬ ПН МNО
ГО NЬ ЗЕНМЛН ЂА NНШТА NЕС

Transkripcija:

† A SE LEŽI IVANЬ MARŠIĆЬ.
ŽIVIHЬ LITЬ PI (88) MNO
GO. NЬ ZEIMLJI JA NIŠTA NES[mь]. (?)
ili
† A SE LEŽI IVANЬ MARŠIĆЬ.
ŽIVIHЬ LITЬ PI (88) MNO
GO. NЬ ZEIMLJI JA NIŠTA NES[ohь]. (?)

Transkripcija u cijelosti:

† A se leži Ivanь Maršićь. Živihь litь pi (88) mnogo. Nь zeimlji ja ništa nes[mь]. (?)
ili
† A sę leži Ivanь Maršićь. Živihь litь pi (88) mnogo. Nь zeimlji ja ništa nes[ohь]. (?)

Transcription et reconstitution

† Ci-gît Ivan Maršić, je vécus 88 ans, logtemps. Sur la terre je ne suis rien? (ou bien: de cette terre je n'ai rien emporté)?

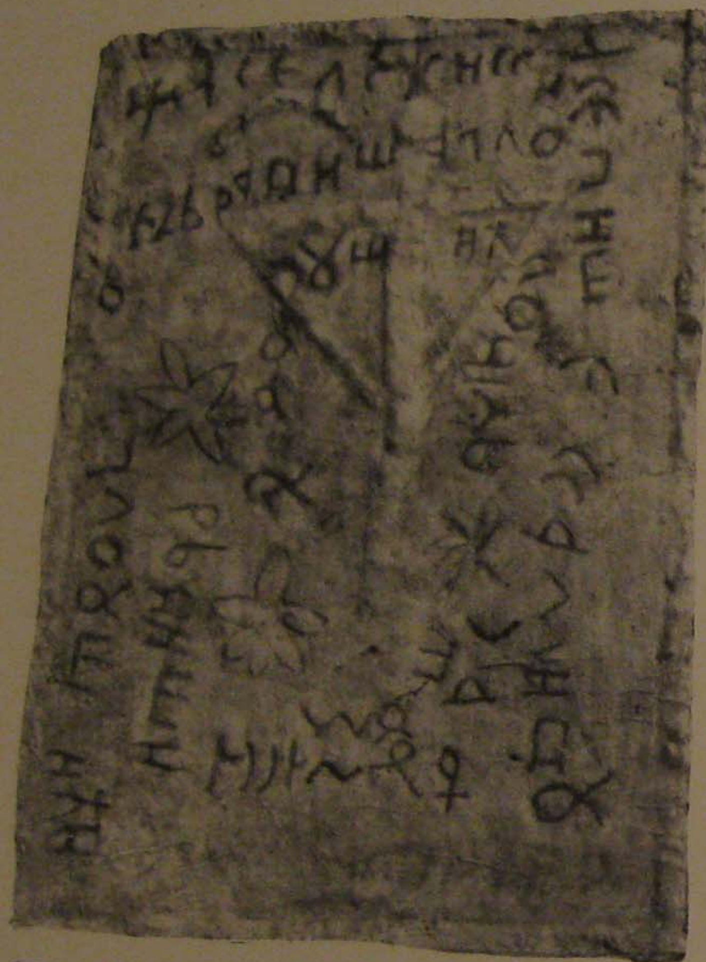
Literatura i izvori

M. Hoernes, Sitzungsberichte 1880, 574.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 277.

*

Natpis je na kamenoj ploči na srednjovjekovnoj nekropoli u Kruševu kod Mostara.

7. Kruševo kod Mostara (XIV—XV v.)

7.

Transliteracija:

I — Uža početna strana

1. red: † 4 СЄ ΛЄЖН КN
2. red: ЄȜЬ Р4ДНШ4 ȜΛО
3. red: ȣШНЋ
4. red: Ь

I — Duža desna strana

1. red: 4 СЄ ПНШЄ К4МН Вȣ
2. red: КОВНЋЬ Ȝ4 (ili N4)

II — Uža strana

1. red: ЂȣN4К4
2. red: ТȣМ

II — Duža lijeva strana

1. red: ОВȣ
2. red: РЬДНШН
3. red: ȜΛОȣШНЋЬ

Transkripcija:

I — Uža početna strana

1. red: † A SE LEŽI KN
2. red: EZb RADIŠA ZLO
3. red: USIĆ
4. red: b

I — Duža desna strana

1. red: A SE PIŠE KAMI VU
2. red: KOVIĆb ZA (ILI NA)

II — Uža strana

1. red: JUNAKA
2. red: TUM

II — Duža lijeva strana

1. red: OVU
2. red: RbDIŠI
3. red: ZLOUŠIĆb.

Transkripcija u cijelosti:

† A se leži knezь Radiša Zloušićь. A se piše kami Vukovićь za (?) (ili na) junaka Tumovu Rьdiši Zloušićь.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le comte Radiša Zloušić. Sur la pierre tombale Vuković grava cette inscription pour le preux Radiša Zloušić, fils de Tomo (Thomas).

Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 278.

*

Natpis je na nadgrobnoj kamenoj ploči na srednjovjekovnoj nekropoli u Kruševu kod Mostara.

8. Bukovica (poslije 1463. god.)

9. Bakri (Visočica) kod Čitluka (vjerovatno iz početka XV v.)

8.

Transliteracija:	Transkripcija:
СН Є ГРОБ	S I JE GROB
ПЧВЛОВ	PAVLOV
НХЧ НВЧ	ICA IVA
NЧ	NA.

Transkripcija u cijelosti:

Ci je grob Pavlovića Ivana.

Transcription et reconstitution

Ceci est la tombe de Pavlović Ivan.

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Slovinac 1884 (VII), br. 9, 140 i br. 10, 158

Asbóth, Bosnien, 105—106.

Dr Ć. Truhelka, GZM 1894 (VI), 771—773; WMBH 1896 (IV), S. 343.

Stojanović, Zapisi, knj. I, Beograd 1902, 89, br. natpisa 279.

V. Ćurčić, Napredak 1933, br. 3—4, 29.

A. Kućan — Đ. Mazalić, GZM 1955 (NS X, Arheologija), 41—48, T. I, 4

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 263.

*

Natpis je na kamenoj stolici u Bukovici kod Konjica.

9.

Transliteracija:	Transkripcija:
† Ч СЄ ЛЄЖН НВЧNНШЬ	† A SE LEŽI IVANISЬ
КОМЛНNОВНЋЬ	KOMLINOVIĆЬ.

Transcription et reconstitution

† Ci-git Ivaniš Komlinović.

Literatura i izvori

De Sainte-Marie, Itinéraires, 58, f. 23.

Bullettino, 1878 (I), № 5,73.

Hoernes, Sitzungsberichte 1880, 532, Fig. 10.

M. Vego, GZM 1959 (NS XIV, Arheologija), 226—227, T. I, 2.

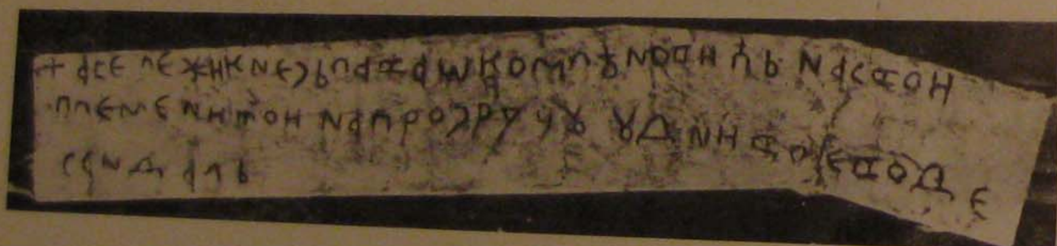
*

Natpis je na sarkofagu na srednjovjekovnoj nekropoli u Bakrima (Visočica) kod Čitluka (Hercegovina)

10. Bakri (Visočica) kod Čitluka (XIV—XV v.)

11. Bakri (Visočica) kod Čitluka (1423—1434. god.)

10.

Transliteracija:

А СЕ ЛЕЖИ С̄НЬ ВꙊКЦА
ВꙊКОВИЋЬ А НА ИМЕ
ГРЬГꙊРЬ

Transkripcija:

A SE LEŽI S[I]NЬ VUKCA
VUKOVIĆЬ (ь = a), A NA IME
GRЬGURЬ.

Transcription et reconstitution

Ci-gît le fils de Vukac Vuković, dit Grgur (Grégoire).

Literatura i izvori

De Sainte-Marie, Itinéraires, 58.
Bullettino, 1878 (I), № 5, 73.
M. Vego, GZM 1959 (NS XIV, Arheologija), 227—228, T. II, 2.

*

Natpis je na malom sarkofagu na srednjovjekovnoj nekropoli u Bakrima (Visočica) kod Čitluka (Hercegovina).

11.

Transliteracija:

† А СЕ ЛЕЖИ КНЕЗЬ ПАВАѠ КОМЛѢНОВИЋЬ НА СВОИ
ПЛЕМЕНИТОИ НА ПРОЗРАЧЦꙊ Ꙋ ДНИ ВОЕВОДЕ
САНДАЛЬ

Transkripcija:

† A SE LEŽI KNEZЬ PAVAO KOMLѢNOVIĆЬ NA SVOJ
PLEMENITOJ NA PROZRAČCU U DNI VOJEVODE
SANDALЬ (SANDALJA).

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le comte Pavao Komlinović dans la terre féodale de ses pères, à Prozračac, sous le régne du duc Sandalj.

Literatura i izvori

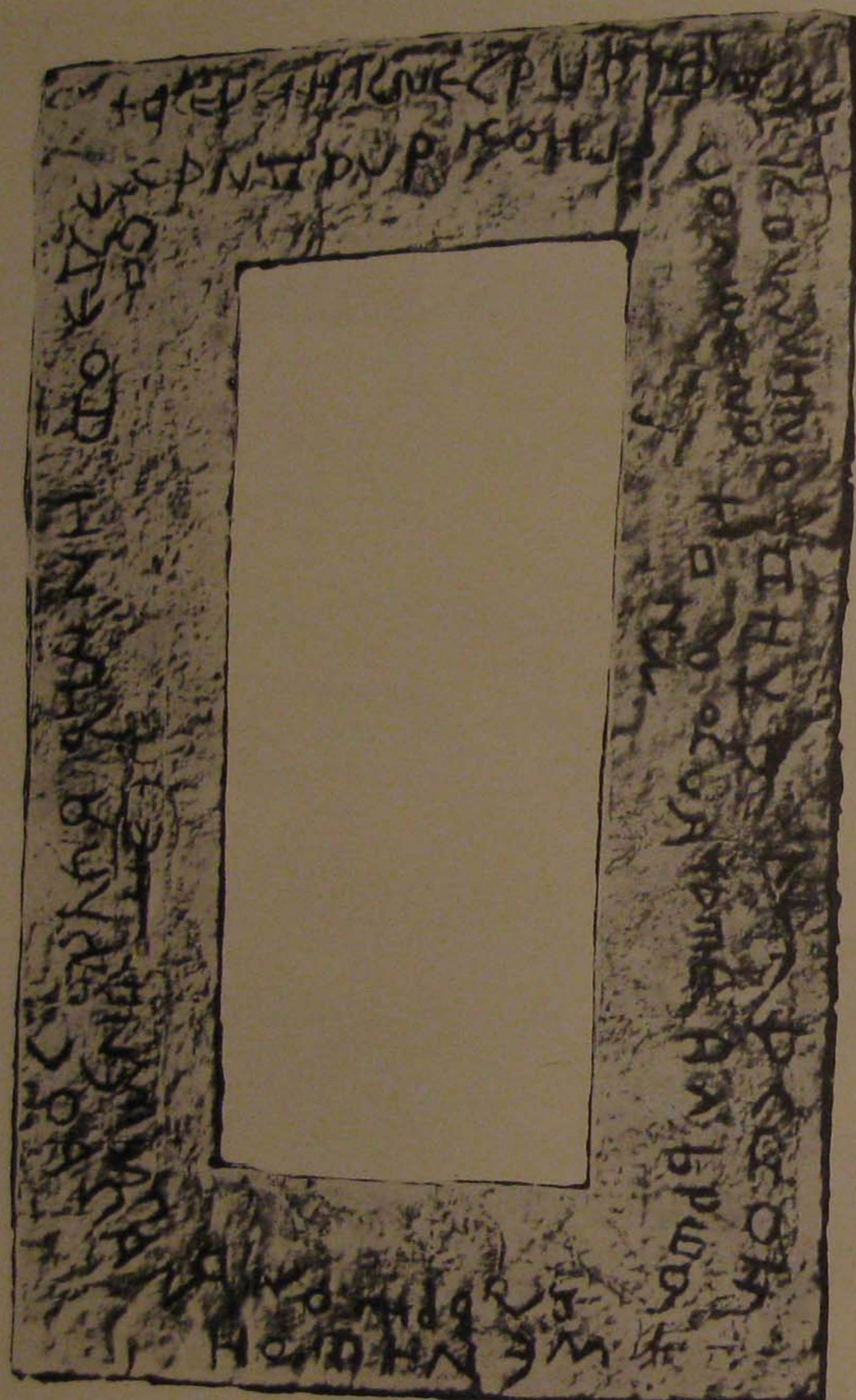
Hoernes, Sitzungsberichte, 532—553.
K. Hörman, Trudy, 1889, XI, tom II, 168, T. VII.
M. Vego, GZM 1959 (NS XIV, Arheologija), 228—232, T. III, 1, 2, 3.

Fototeka — Snimak je izradio Petar Momirović 1953. godine i pohranio ga u fototeku Srednjovjekovne zbirke Zemaljskog muzeja u Sarajevu. Snimak se potpuno slaže s našim odljevkom. Ponovnom revizijom ustanovio sam da je slovo А u riječi Prozračcu urezano nad slovom Р i V i ono se jasno vidi na faksimilu. Dio nekropole Bakri se zove danas Pavluša.

*

Natpis je na sarkofagu na srednjovjekovnoj nekropoli u Bakrima (Visočica) kod Čitluka (Hercegovina).

12. Bakri (Visočica) kod Čitluka (1425—1434. god.)

12.

Transliteracija:

1. red gore: † 4 CЄ ΛЄЖH KNЄƷ П4B4ω
1. red desno (računajući slijeva nadesno): KOMΛHNOBHѦЬ N4 CBOH
2. red dolje: !!! MЄNHTOH
1. red lijevo (računajući slijeva nadesno): N4 ПPOƷP4V4Ꙋ Ꙋ ДNH BOЄBOДЄ
2. red gore: C4NД4ΛЬ KOH Г4
2. red desno (računajući sdesna nalijevo): ПOVTЄNO H BHPNO CΛꙊЖ4ШЄ ꙊVPЬTO
1. red dolje: ꙊVPЬTO N4
2. red lijevo (računajući slijeva nadesno): ПΛЄMЄNHTЄH

Transkripcija:

1. red gore: † A SE LEŽI KNEZЬ PAVAO
1. red desno (računajući slijeva nadesno): KOMLINOVIĆЬ NA SVOJ
2. red dolje: [ple]MENITOJ
1. red lijevo (računajući slijeva nadesno): NA PROZRAČCU U DNI VOJEVODE
2. red gore: SANDALЬ (SANDALJA) KOJI GA
2. red desno (računajući zdesna nalijevo): POČTENO I VIRNO SLUZAŠE, UČRЬTO,
1. red dolje: UČRЬTO NA
2. red lijevo (računajući zdesna nalijevo): PLEMENITEJ.

Transkripcija u cijelosti:

† A se leži knezь Pavao Komlinovićь na svoj [ple]menitoj na Prozračcu u dni vojevode Sandalь (Sandalja) koji ga počteno i virno služaše, učrьto, učrьto na plemenitej.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le comte Pavao Komlinović dans la terre féodale de ses pères, à Prozračac, sous le règne du duc Sandalj, qu'il servit loyalement et fidèlement, tailla cette inscription dans la terre féodale de ses pères.

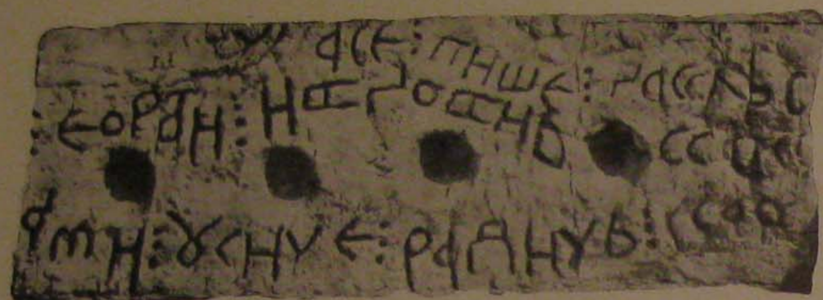
Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1959 (NS XIV, Arheologija), 232—234, T. IV. — Slova natpisa su urezivana sad s jedne sad s druge strane, tako da se prilikom čitanja faksimil mora okretati prema našoj transliteraciji i transkripciji.

*

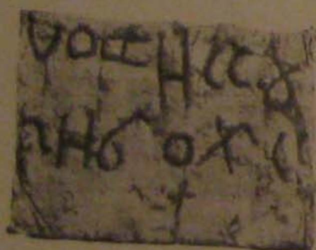
Natpis je na nadgrobnoj kamenoj ploči na srednjovjekovnoj nekropoli u Bakrima (Visočica) kod Čitluka (Hercegovina).

13. Arapi (vjerovatno iz prve polovine XV v.)

Transliteracija:

1 strana

1. red: ᑫ СЄ ⁝ ПНШЄ ⁝ Nᑫ ꞰРЬС
5. red: ЮРᑫН ⁝ НВNОВНꙊ ꞰᑫꞰ
9. red: ᑫМН ⁝ ꙊСНѴЄ ⁝ РᑫДНѴЬ ⁝ ꞰОВ

2 strana

2. red: ТꙊ ⁝ ЮР
6. red: О ⁝ СТЄ С
10. red: ᑫѴЬ

3 strana

3. red: Ѣᑫ ⁝ Дᑫ Є ⁝ ȜNᑫТН ⁝ СВᑫꞰОМꙊ ⁝
7. red: СОХЬ ⁝ БЛᑫГО ⁝ Н Ш NЄГᑫ ⁝ ПО

4 strana

4. red: ѴОВНꞰꙊ
8. red: ГНБОХЬ Ʞ

Transkripcija:

1 strana

1. red: A SE PIŠE NA KRЬS
5. red: JURAJ IV[a]NOVIĆ KAK
9. red: AMI USIČE RADIČЬ KOV

2 strana

2. red: TU JUR
6. red: O STE
10. red: AČЬ.

3 strana

3. red: JA. DA JE ZNATI SVAKOMU
7. red: KOHЬ BLAGO I Š NJEGA PO

4 strana

4. red: ČOVIKU
8. red: GIBOHЬ. K

Transkripcija u cijelosti:

A se piše na krьstu Jurja .Da je znati svakomu čoviku: Juraj Iv[a]nović kako stekohь blago i š njega pogibohь. Kami usiče Radičь kovačь.

Transcription et reconstitution

Ceci est écrit sur la croix de Juraj: que chacun sache que moi, Juraj Ivanović, me suis enrichi et que cela causa ma perte. Le forgeron Radič tailla cette pierre tombale.

Literatura i izvori

B a k u l a, Schematismus, 92 — Bakula navodi da je u narodu ostala tradicija o plemićima Ivanovićima koji su navodno imali posjede u selu Krehin—Gracu kod Slipčića.

Dr Ć. T r u h e l k a, GZM 1893 (V), 96, Sl. 10; WMBH 1895 (III), S. 458—459, Fig. 88, Fig. 89.

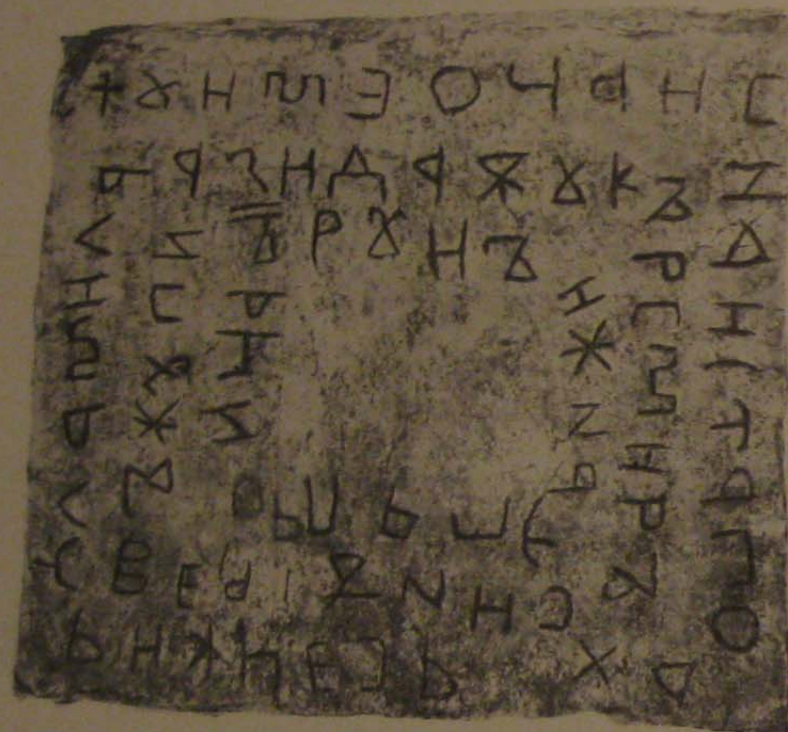
S t o j a n o v i ć, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 13, br. natpisa 4800.

M. V e g o, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 279.

*

Natpis je na velikom krstu u zaseoku Arapima u selu Slipčićima.

14. Humac (X ili XI v.?)

14.

Transliteracija:

1. red gore: † Ꙋ НМЭ О̄Ч4 Н
1. red desno (računajući zdesna nalijevo): СN4 Н СТ4ГО
3. red dolje: ДХ4 4 СЭ ЧКН 4
1. red lijevo (računajući slijeva nadesno): ѦΛ4 МНΛ4
2. red gore: 4 ЗНД4 Ж Ꙋ К
2. red desno (računajući zdesna nalijevo): ЪРСМНРЪ
2. red dolje: СНNЪ БРЭ□□
2. red lijevo (računajući slijeva nadesno): Ъ ЖꙊПН
3. red gore: ꙊРꙊНЪ
3. red desno (računajući zdesna nalijevo): Н ЖN4
3. red dolje: ЭГ4 ПДВНЧ4

Transkripcija:

1. red gore: † U IME O[tь]CA, I
1. red desno (računajući zdesna nalijevo): S[i]NA I S[ve]TAGO
3. red dolje: D[u]HA. A SE C[rь]KI (CRKVA) A
1. red lijevo (računajući slijeva nadesno): [rhan]Ć[e]LA MI[hai]LA,
2. red gore: A ZIDA JU U K
2. red desno (računajući zdesna nalijevo): ЬRSMIRЬ,
2. red dolje: SINЬ BRET
2. red lijevo (računajući slijeva nadesno): Ь? (BRETOV?), ŽUPI
3. red gore: URUNЬ?
3. red desno (računajući zdesna nalijevo): I Ž[e]NA
3. red dolje: JEGA PAVICA.

Transkripcija u cijelosti:

† U ime o[tь]ca, i s[i]na i s[ve]tago d[u]ha. A se c[rъ]ki (crkva) a[rhan]ć[e]la Mi[hai]la, a zida ju u Kъrsmirъ, sinъ Bretъ? (Bretov?), župi urunъ? i ž[e]na jega Pavica.

Transcription et reconstitution

† Au nom du père et du fils et du saint esprit. Ceci est l'église de l'archange Michel, bâtie par Krsmir, fils de Bret, seigneur (urun?) de la paroisse, et par sa femme Pavica.

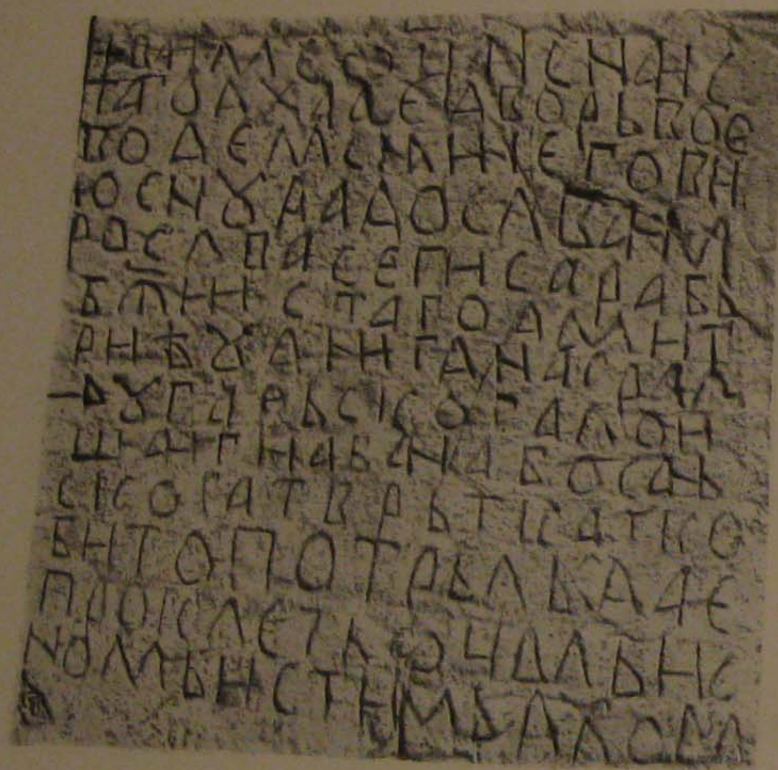
Literatura i izvori

De Sainte-Marie, Itinéraires, 60, Sl. 36.
M. Hoernes, Sitzungsberichte, S. 534.
Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1888 (X), 16—17, br. natpisa XXII.
Dr C. Truhelka, WMBH 1894 (II), S. 362.
M. Vego, GZM 1956 (NS XI, Arheologija), 41—58, T. 1, 1.
Kulundžić, Knjiga o knjizi, 573—574.

*

Natpis je na kamenoj ploči, u Franjevačkom muzeju na Humcu kod Ljubuškog.

15. Donja Drežnica (1355—1357. god.)

15.

Transliteracija:

† Ва име ѿца и сна и с
таго дха а се дворь вое
воде масна и негови
ю снꙋ радослава и м
рослава се писа рабь
бжи и стаго дмит
риѣ ꙋ дни гдна крал
а ꙋгарьскога лои
ша и гна бана босань
скога Тврьтка тко
би то потрьль да е
проклеть ѿцмь и с
номь и стимь дхом
ь

Transkripcija:

† VA IME O[tь]CA I S[i]NA I S[ve]
TAGO D[u]HA. A SE DVORЬ VOJE
VODE MASNA I NJEGOVI
JU SNU (SINOVA) RADOSL[a]VA I M[i]
ROSL[a]VA. SE PISA RABЬ
B[o]ŽI I S[ve]TAGO D[i]MIT
RIJA U DNI G[ospo]D[i]NA KRALJ
A UGARЬSKOGA LOJ
SA I G[ospodi]NA BANA BOSANЬ
SKOGA TVRЬTKA. TKO
BI TO POTRЬLЬ, DA JE
PROKLETЬ O[tь]CEMЬ I S[i]
NOMЬ I S[ve]TIMЬ D[u]HOM
Ь!

Transkripcija u cijelosti:

† Va ime o[tь]ca i s[i]na i s[ve]tago d[u]ha. A se dvorь vojevode Masna i njegoviju snu (sinova) Radosl[a]va i M[i]rosl[a]va. Se pisa rabь b[o]ži i s[ve]tago D[i]mitrija u dni g[ospo]d[i]na kralja ugarьskoga Lojša i g[ospodi]na bana bosanьskoga Tvrьtka. Tko bi to potrьlь, da je prokletь o[tь]cemь i s[i]nomь i s[ve]timь d[u]homь!

Transcription et reconstitution

† Au nom du père et du fils et du saint esprit. Et ceci est la demeure du duc Mastan et de ses fils Radoslav et Miroslav. Ceci est écrit par le serviteur de Dieu et de St. Dimitri, à l'époque du rois Louis de Hongrie et du seigneur Tvrtko, ban de Bosnie. Maudit soit qui l'effacerait, au nom du père et du fils et du saint esprit!

Literatura i izvori

M. Hoernes, Sitzungsberichte 1880, 597—598.

Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1881 (III), 17—18; 1889 (XI), 11—13, br. natpisa XLIX;

Starohrvatska prosvjeta 1895 (I), br. 3, 146—150; br. 4, 234.

Dr Ć. Truhelka — T. Dragičević, GZM 1889 (I), knj. 3, 23—24.

Dr Ć. Truhelka, GZM 1889 (I), knj. IV, 75, Sl. 3; WMBH 1894 (II), S. 366—367, Fig 4; 1895 (III), S. 427; GZM 1914 (XXVI), 234, br. 26, Sl. 35.

Stojanović, Zapisi, knj. I, 44, Beograd 1902, br. natpisa 126.

Đoko Mazalić, GZM 1941 (LIII), 101—103; GZM 1949—50 (NS IV—V), 216—218.

Šefik Bešlagić, Godišnjak 1955 (VII); 68 i dalje.

Bešlagić, 1959, 65—67, Sl. 81.

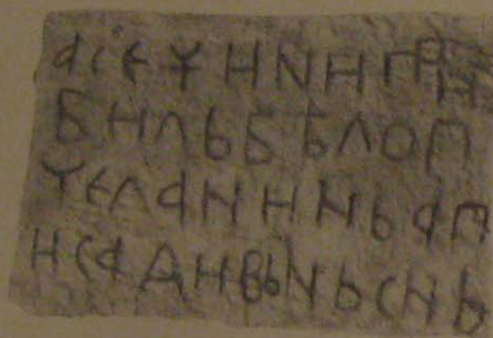
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 262.

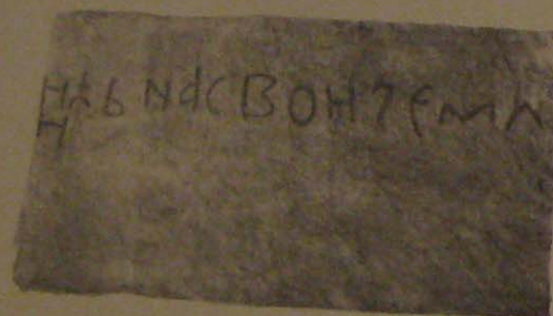
*

Natpis je urezan u živoj stijeni u blizini željezničke stanice u Donjoj Drežnici (Zaušje).

16. Gradac kod Konjica (u početku XV v)

16.

Transliteracija:	Transkripcija:
1, 1. red: † ч СЄ ЛЄЖН СТОНСчВЬ МНЛОШЄВ	1, 1. red: † A SE LEŽI STOJSAVЬ MILOŠEV
3, 1. red: НЋЬ Nч СВОН ЗЄМЛ	3, 1. red: IĆЬ NA SVOJ ZEMLJ
2. red: Н	2. red: I
1, 2. red: Nч ПЛЄМЄННТОН КОГч	1, 2. red: NA PLEMENITOJ, KOGA
1, 3. red: МNОГО ЛѪДН ЗNчШЄ	1, 3. red: MNOGO LJUDI ZNAŠE.
2, 1. red: ч СЄ VНNН ПРН	2, 1. red: A SE ČINI PRI
2, 2. red: БНЛЬ БѢЛОП	2, 2. red: BILЬ BѢLOP
2, 3. red: VЄЛчNНNЬ ч П	2, 3. red: ČELJANINЬ, A P
2, 4. red: НСч ДНВЬNЬ СNЬ	2, 4. red: ISA DIVЬNЬ (DIVAN ILI DIVIN) S[I]NЬ
1, 4. red: ЄГОВЬ	1, 4. red: JEGOVЬ

Transkripcija u cijelosti:

† A se leži Stojsavь Miloševićь na svoj zemlji na plemenitoj, koga mnogo ljudi znaše, A se čini Pribilь Bѣlopčeljaninь; a pisa Divьnь (Divan ili Divin) s[i]nь jegov.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît Stojsav Milošević dans la terre féodale de ses pères, connu de bien des gens. La tombe est l'oeuvre de Pribil Bjelopčeljanin, et l'inscription, celle de son fils Divin (Divan).

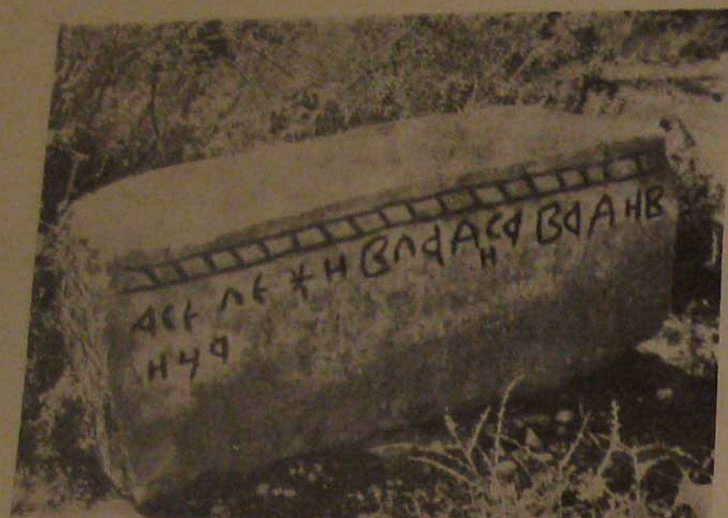
Literatura i izvori

S. Bešlagić, Naše starine II, 184, Sl. 1: 185, Sl 1 i Sl. 2.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 264.

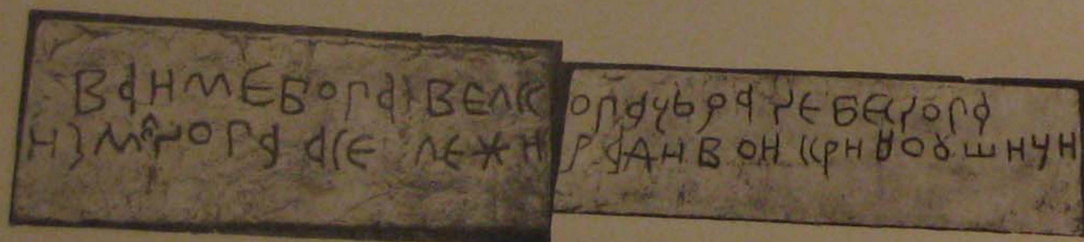
*

Natpis je na nadgrobnom kamenom spomeniku u obliku sanduka na srednjovjekovnoj nekropoli u pravoslavnom groblju u Gracu kod Konjica.

17. Humi-Lišani (vrijeme neodređeno)

18. Mostar (XIV—XV v.)

17.

Transliteracija:

ɋ CЄ ΛЄЖН BΛɋДНCɋBɋ ДНB
НЧɋ

Transkripcija:

A SE LEŽI VLADISAVA DIV
ICA.

Transkripcija u cijelosti:

A se leži Vladisava divica.

Transcription et reconstitution

Ci-gît la vierge Vladisava.

Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 279.

*

Natpis je na visokom kamenom sanduku na srednjovjekovnoj nekropoli u Humi — Lišanima kod Mostara.

18.

Transliteracija:

1. red: // Bɋ НМЄ БОГɋ BЄΛІК
1. red: ОГɋ ЧЬРɋ NЄБЄCNОГɋ
2. red: Н ЗМΛCNОГɋ ɋ CЄ ΛЄЖН
2. red: РɋДНBОН ІКРНBОȢШНVН

Transkripcija:

1. red: // VA IME BOGA VELK
1. red: OGA, CЬRA NEBESNOGA
2. red: I ZM[ilo]SNOGA, A SE LEŽI
2. red: RADIVOJ KRIVOUŠICI (Krivušići).

Transkripcija u cijelosti:

// Va ime boga velkoga cьra nebesnoga i zm[ilo]snoga (zemaljskoga), a se leži Radivoj Krivoušiči (Krivušiči).

Transcription et reconstitution

Au nom du grand Dieu, empereur céleste et miséricordieux (ou terrestre), ci-gît Radivoj Krivušiči (Krivoušiči).

Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1958 (NS XIII, Arheologija), 174—176, T. III, 1, 2.

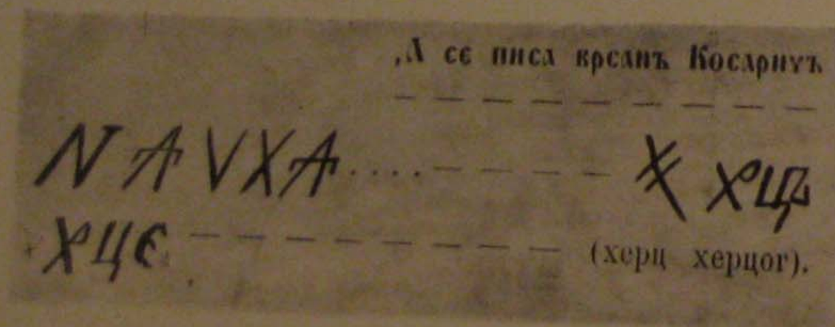
*

Natpis je na nadgrobnom kamenom spomeniku u obliku sanduka, a spomenik se nalazi u vrtu pred starim Radničkim domom u Mostaru.

19. Blagaj (1194. god.)

20. Blagajgrad (vjerovatno XV v.)

19.

Transliteracija:

. . . аго доуха ѣ ж . . .
. . . рькьвь светаг
. . . своихь селѣхь оу д
. . . авьнаго Nемане

Transkripcija:

[† Vь ime otьca i sina i svet]AGO DUHA, JA Ž[u
panь Miroslavь zidahь c]RЬKЬVЬ SVETAG
[o Kozme i Damiꙗna u] SVOJIHЬ SELЪHЬ U D
[ni velijega župana sl]AVЬNAGO NEMANJE.

Transkripcija s rekonstrukcijom u cijelosti:

[† Vь ime otьca i sina i svet]ago duha. Ja ž[upanь Miroslavь zidahь c]rьkьvь svetag[o Kozme i Damiꙗna u]svojihь selъhь u d[ni velijega župana sl]avьnago Nemanje.

Transcription et reconstitution

[† Au nom du père et du fils et] du saint esprit. Moi, [Miroslav, chef du comitat, je fis bâtir] l'église de Saint [Cosme et de Saint Damien], [dans] mes villages-sur mes terres, à l'époque [du grand joupan], le glorieux Nemanja.

Literatura i izvori

Južnoslovenski filolog 1913, knj. I, sv. 1—2, 169—170.
Stojanović, Zapisi, knj. IV, Sr. Karlovci 1923, 2, br. natpisa 5986.
V. Ćorović, GZM 1913 (XXV), 342—343.
M. Vego, GZM 1956 (NS XI, Arheologija) 41, T. II, 1; Starinar NS 1956/57 (VII—VIII), 337; GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 265—268.
Ranjina, Anali, Scriptores I, 219.
Orbini, Il regno, 350.

*

Natpis je na kamenoj ploči u Srednjovjekovnoj zbirci Zemaljskog muzeja u Sarajevu, inv. br. 56.

20.

Transliteracija:

а се писа врсанъ косарнуъ
сѹжанъ кои се не радѹе . . .
NAVXA . . .
хрце . . . .

Transkripcija:

A SE PISA VRSANЪ KOSARIČЪ,
SUŽANЪ KOJI SE NE RADUJE . . .
. . . .
. . . .

Transcription et reconstitution

Et ceci est écrit par Vrsan Kosarič, serviteur qui ne se réjouit pas . . .

Literatura i izvori

Sava Kosanović, Glasnik društva 1871 (knj. XII [XXIX]), 160. — Tražili smo natpis u gradu Blagaju (Šćepangrad), ali bez uspjeha. Natpis objavljujemo po Kosanovićevu faksimilu.
De Sainte-Marie, Itinéraires, 17—18.
Bullettino, Spalato 1878 (I), 176.
Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1892 (XIV), br. natpisa CXVIII. Pisac donosi nekoliko riječi od drugog natpisa sa istog grada (o. c., br. natpisa CXIX).
Stojanović, Zapisi, knj. II, Beograd 1903, 474, br. natpisa 4664.

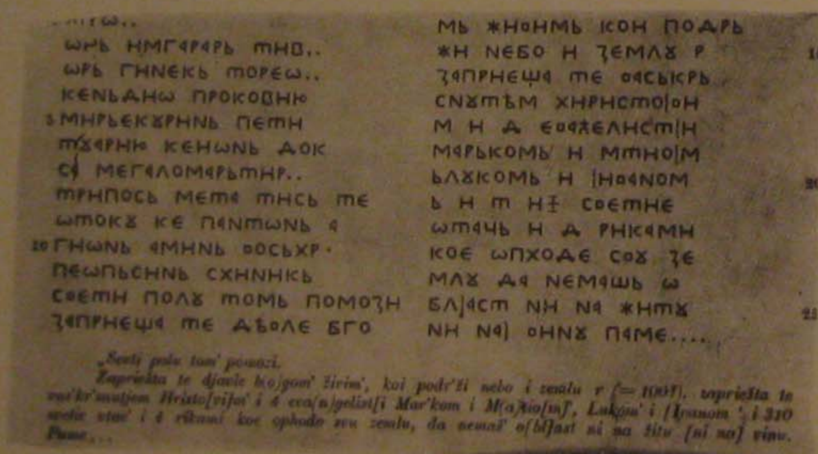
*

Natpis je bio na kamenoj ploči uzidanoj u zid grada Blagaja.

21. Kosor (prije 1411. god.)

22. Hodbina (vjerovatno XV v.)

...нгω..
ωрь нмгарарь тнв..
ωрь гннекь тореω..
кеньанω прокωвню
мнрьекхрннь петн
тхарню кенωнь док
са мегаломарьтнр..
трнпось мета тнсь те
ωтокх ке пантωнь а
гнωнь амннь восьхр·
пеωпьснннь схнннкь
свѣтн полх томь помозн
запрнеща те дъволе бго
мь жнвнмь кон подрь
жн небо н земах р
запрнеща те васькрь
снхтъм хнрнсто[вн]н
м н д евагелнст[н
марькомь н мтно[м
ьлхкомь н [н]ваном
ь н т нѣ светне
ωтачь н д рнкамн
кое ωпходе сох зе
мах да немашь ω
бл]аст нн на жнтх
нн на] внн х паме....

„Sveti polu tom' pomozi.
Zaprieštu te djavle ko(g)om' širim', koi podr'ži nebo i zemlu r (= 100?), zaprieštu te vas'kr'snutjem Hristo[vi]m' i 4 eva(n)gelist[i Mar'kom i M(a)tio[m], Lukom' i [I]vanom '; i 310 svetie otac' i 4 rikami koe ophode svu zemlu, da nemaš' o(bl)ast ni na žitu [ni na] vinu. Pame...

21.

Transliteracija:

СН КАМН
НЬ ВАРДА
ЧН ЛН Ѣ БНѠ
ЧН ЛН Є САДЄ
ЧН ЛН НЄЋ
БТН

Transkripcija:

SI KAMI
NЬ VARDA,
ČI LI JE BIO,
ČI LI JE SADE,
ČI LI NEĆ[e]
B[i]TI. (?)

Transkripcija u cijelosti:

Si kaminь Varda, či li je bio, či li je sade, či li neć[e] b[i]ti. (?)

Transcription et reconstitution

Ceci est la pierre tombale de Vard, à qui est-elle maintenant, à qui était-elle, à qui sera-t-elle?

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1888 (X), br. 3, 72, br. natpisa XXXIV.
V. Radimský, GZM 1891 (III), 182, Sl. 36; WMBH 1894 (II), S. 27, Fig. 42. Donosimo faksimil Radimskog.
Stojanović, Zapisi, knj. II, Beograd 1903, 482, br. natpisa 4723.
V. Ćurčić, Napredak 1933 (VIII), br. 3—4, 28, Sl. 1.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 266, 267.

*

Natpis na kamenoj stolici, u vrtu Zemaljskog muzeja, inv. br. 64 srednjovjekovne zbirke Zemaljskog muzeja.

22.

Transliteraciju i transkripciju vidi na slici!

Transcription et reconstitution

Dieu Saint, aide ce champ. Satan, je te conjure par le Dieu vivant qui tient le ciel et la terre r (= 100), je te conjure par la résurrection du Christ et par les 4 évangélistes : par Marco et Matthieu et Jean et par les 310 saints pères et par les 4 fleuves qui font le tour du monde entier, de n'avoir aucun pouvoir sur le blé ni sur le vin . . .

Literatura i izvori

M. Rešetar, Archiv 27 (1905), 258—265.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1906 (XVIII), 540—541. — Objavljujemo natpis prema Truhelkinoj transkripciji jer se original natpisa nije pronašao u Zemaljskom muzeju.

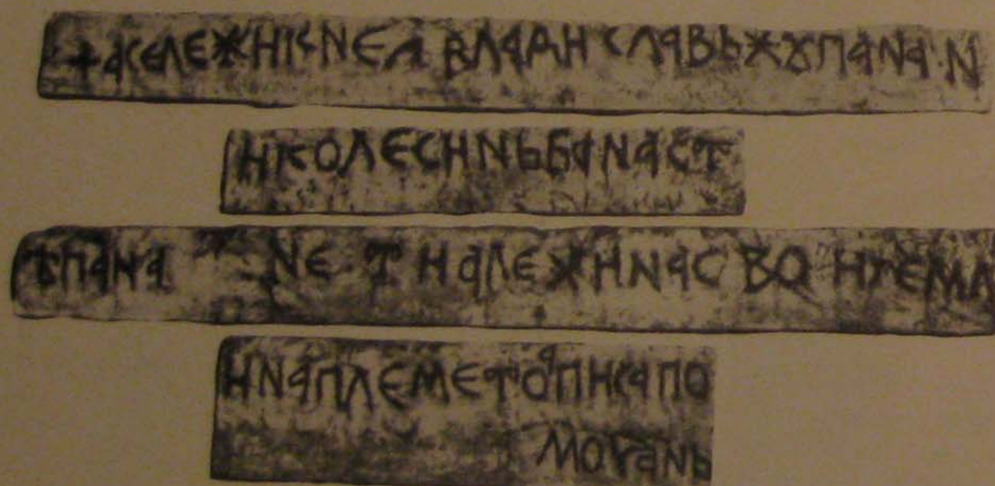
*

Natpis je urezan na olovnoj ploči u Hodbini kod Mostara. Fragmenti, danas izgubljeni.

23. Doljani kod Čapljine (najranije XVI v.)

24. Vranjevo Selo (poslije 1363. g.)

23.

Transliteracija:

1. госпоћа
марнца
убнеђннь

2. госпоћа
марнца
убнеђннь

Transkripcija:

1. GOSPOĆA (Gospođa)
MARICA?
UBIJECINЬ (Ubijedinь).

2. GOSPOĆA (Gospođa)
MARICA?
UBIJECINЬ (Ubijedinь).

Transcription et reconstitution

La dame Marica? Ubijedin.

Literatura i izvori

Slovinac 1884 (VII), br. 4, 63.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 24, br. natpisa 4887.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 282.

Možda se mjesto Marica može čitati i Marina.

*

Natpisi su na dva spomenika na kamenim stupovima u katoličkom groblju u Doljanima kod Čapljine

24.

Transliteracija:

† а се лежн кнезь владнславь жупана н
нколе снь бана ст
ѣпана нетн а лежн на свон земл
н на племето а пнса по
мочань

Transkripcija:

† A SE LEŽI KNEZЬ VLADISLAVЬ, ŽUPANA N
IKOLE SINЬ, BANA ST
ЪPANA NETI, (netijakь), A LEŽI NA SVOJ ZEMLJ
I NA PLEME[ni]TO, A PISA PO
MOČANЬ.

Transkripcija u cijelosti:

† A se leži knezь Vladislavь, župana Nikole snь, bana Stъpana neti (netijakь), leži na svoj zemlji na pleme[ni]to, a pisa Pomočan.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le comte Vladislav, fils du joupan Nikola, neveu du ban Stjepan, dans la terre féodale de ses pères. Ceci est écrit par Pomočan.

Literatura i izvori

Benac, 1953, str. 68, 69, Sl. d; 81.
Monumenta spectantia I, 258.
Jorga, Notes II, 486, bilj. 1.
Čurčić, Spisi, 271.
Vego, Naselja, 81—82.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 268.

*

Natpis na nadgrobnom kamenom spomeniku u obliku sanduka na srednjovjekovnoj nekropoli u Vranjevu Selu kod Neuma.

Vranjevo Selo (poslije 1349. god.)

Transliteracija:

1. red prvog fragmenta: . . . ПОѢ КАТАЛѢНА СВОИМ . . .
2. red prvog fragmenta: . . . ЄНЄВЋЬ ТАСТА И СЛ . . .
1. red drugog fragmenta: . . . ОСТАВ
2. red drugog fragmenta: И
1. red trećeg fragmenta: НА Н
1. red četvrtog fragmenta: Ꙋ ВЛА . . .
2. red četvrtog fragmenta: . . . МꙊ ДА

Transkripcija:

1. red prvog fragmenta: [† A se leži gos]POJA KATALЂINA [sь] SVOJIM[ь gospodinomь županomь Nikolomь]
2. red prvog fragmenta: [koji služaše Kotrom]ENEV[i]ĆЬ TASTA I SL[avnago bana Stѣpana],
1. red drugog fragmenta: [p]OSTAV
2. red drugog fragmenta: I
1. red trećeg fragmenta: NA NJ
1. red četvrtog fragmenta: U VLA[dislavь sinь i]
2. red četvrtog fragmenta: [Bogiša brat] MU DA . . .

Transkripcija u cijelosti:

[† A se leži gos]poja Katalina [sь] svojim[ь] [gospodinomь županomь Nikolomь koji služaše Kotrom]enovićь tasta i sl[avnago bana Stѣpana], [p]ostavi na nju Vla[dislavь i Bogiša brat] mu da . . .

Transcription et reconstitution

[† Ci-gît] la dame Katalina (Katarina) avec son [seigneur Nikola, au service] de Kotromanić, son beau-père, et du glorieux [ban Stjepan]. Cette (pierre tombale) a été érigée sur elle par Vladislav, [son fils et par Bogiša, frère] de celui-ci . . .

Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 269—270.

*

Fragmenti natpisa su na srednjovjekovnoj nekropoli u Vranjevu Selu kod Neuma.

26. Moševići (vjerovatno prije kraja XII v.)

СТГО ПТРА И Р ////
И СВАТА ВАРВР //Ѵ/ ////
Чита се: свјатаго Петра и р (?) и свјатија Варвари....

27. Gradac kod Hutova (vjerovatno XVI. XVII v.)

28. Gradac kod Hutova (vrijeme neodređeno)

26.

Transliteracija:

СТГО ПТРА И П . . . .
И СВАТА ВАРВР . . . .

Transkripcija:

SVETAGO P[e]TRA i P[avla]
I SVETE VARV[a]R[e] . . .   . . .

Transcription et reconstitution

Au nom des Saints Pierre et Paul et de la Sainte Barbara . . .

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Starinar 1884 (I), 142, br. natpisa I. — Spomenik s ovim natpisom n'smo pr[…] našli na terenu. Zato donosimo faksimil prema Vuletićevu prijepisu. I danas se u Moševićima slavi svetkovina Svih Svetih.
Stojanović, Zapisi, knj. II, Beograd 1903, 472, br. natpisa 4649.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV–XVI, Arheologija), 270.

*

Natpis je bio na kamenoj ploči u Moševićima kod Neuma.

27.

Transliteracija:

ОВУ КАМЕНИЦУ УСИЕЧЕ БОШКО СЕМУНОВИЋЬ

Transkripcija:

OVU KAMENICU USIJEČE BOSKO SEMUNOVIĆЬ

Transcription et reconstitution

Ce vase de pierre fut taillée par Boško Semunović.

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Starinar 1884 (I), 143.
Stojanović, Zapisi, knj. III, 24, br. natpisa 4832.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV–XVI, Arheologija), 279.

*

Natpis je na kamenici, u zaseoku Dobroštiku u selu Gracu kod Hutova.

28.

Transliteracija:

† AD LAVDEM
OIS DEI ET ASS.

Transkripcija:

† AD LAUDEM
O[mn]I[potenti]S DEI ET ASS[umptionis B. M. V.].

Transcription et reconstitution

† A la gloire du Dieu tout-puissant et de l' Assomption [de la Bienheureuse Vierge Marie].

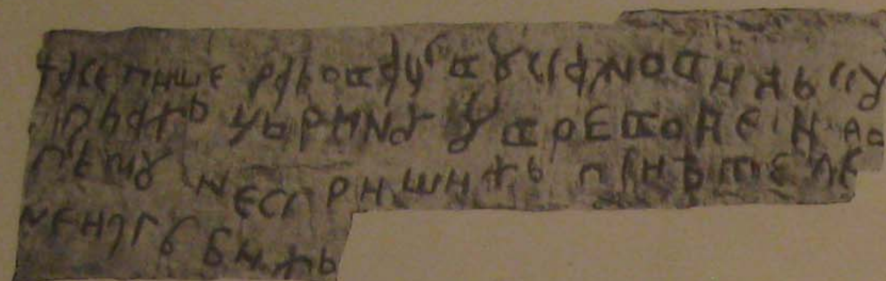
Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Starinar 1889 (VI), knj. I, 6–7.
Pandžić, De dioecesi, 38, 111.
Mandić, Acta franciscana, 102–103.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV–XVI, Arheologija), 281.

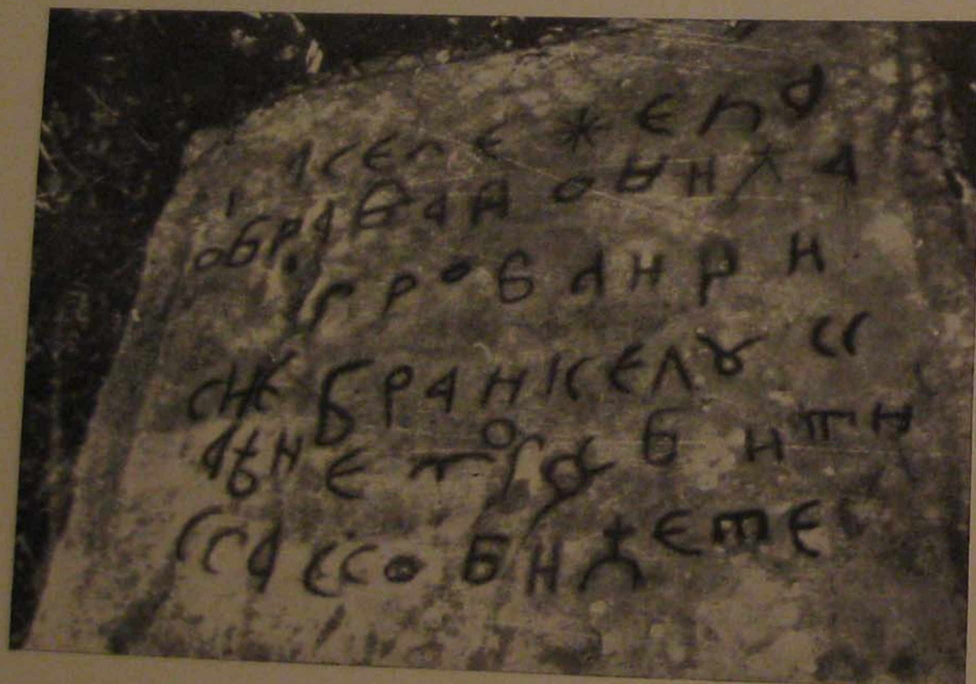
*

Natpis je bio na kamenoj ploči u zidu crkve Uznesenja u Gracu kod Hutova.

29. Hutovo (vjerovatno XV v.)

30. Svitava (XVI—XVII v.)

29.

Transliteracija:

† а се пише радовачь вукановићь кꙋ
и знахь чьрнꙋ ꙋ воеводе и до
гь мꙋ не сгрешихь приѣтеле
не изгꙋбихь

Transkripcija:

† A SE PIŠE RADOVACЬ VUKANOVIĆЬ: KU
JI (koji) ZNAHЬ CЬRINU U VOJEVODE, I DO
GЬ (dokь) MU NE SGRIŠIHЬ, PRIJETELJE
NE IZGUBIHЬ.

Transkripcija u cijelosti:

† A se piše Radovacь Vukanovićь: kuji (koji) znahь cьrinu u vojevode, i dogь (dokь) mu ne sgrišihь, prijatelje ne izgubihь.

Transcription et reconstitution

† Ici est inscrit le nom de Radovac Vukanović mon nom. Je connus l'impôt auprès du duc, et, jusqu'au jour où je l'offensai je n'ai pas perdu mes amis.

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Starinar 1884 (I), 72.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 22, br. natpisa 4875.
V. Jagić, WMBH 1895 (III), S. 491.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 281.

*

Natpis je urezan u živoj stijeni pokraj srednjovjekovnog puta u Novkovića klancu u Hutovu.

30.

Transliteracija:

а се леже на
обрададовиħа
гробници
сие брајке лꙋк
а ѣ не могꙋ бити
како биħете . . .
. . . .

Transkripcija:

A SE LEŽE NA
OBRADOVIĆA
GROBNICI.
SIJE BRAJKE LUK
A: JA NE MOGU BITI
KAKO BIĆETE . . . .

Transkripcija u cijelosti:

A se leži na Obradovića grobnici. Sije Brajke Luka: Ja ne mogu biti kako bićete . . .

Transcription et reconstitution

Ci-gît (gisait) dans la tombe de Obradović. Ci-gît Luka, fils de Brajko. Je ne peux pas être comme vous serez . . .

Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 277.

*

Natpis na kamenoj ploči u katoličkom groblju u Svitavi kod Čapljine.

Švitava (vjerovatno XV v.)

Transliteracija:	**Transkripcija:**
. . . А ЛȢКЕ	[† A se grobь sin]A LUKE
СТНЕПА	STIJEPA
NОВА РОДНХ СЕ Ȣ ВЕЛНКȢ	NOVA. RODIH SE U VELIKU
РАДОСТЬ А ȢМР	RADOSTЬ, A UMR[hь]
Ȣ ВЕЛНКȢ	U VELIKU
ЖАЛОСТЬ	ŽALOSTЬ.
А СЕ КН	A SE KI
ПН Є ТО	PI (ili kipije) JE (jesu) TOM
МАШЕВО	MAŠEVO
НȢ БОРЕ	JU (Tomaša) BORE,
А ДА МȢ	A DA MU
ДЕСЕТО	DESETO
ВРЕДН (?)	VREDI! (?)

Transkripcija u cijelosti:

[† A se grob sin]a Luke Stijepanova. Rodih se u veliku radostь, a umr[hь] u veliku žalostь. A se kipi (ili kipije) je (su) Tomaševiju (Tomaša) Bore, a da mu deseto vredi! (?)

Transcription et reconstitution

[† Ceci est la tombe] de Luka, fils de Stjepan. Ma naissance causa une grande joie, et ma mort une grande tristesse. Ces figures sont l'oeuvre de Tomaš Boro. Que le dixième de mon oeuvre, ait quelque valeur! (?).

Literatura i izvori

Dr Č. Truhelka, GZM 1892 (IV), knj. III, 219—220, Sl. 6.

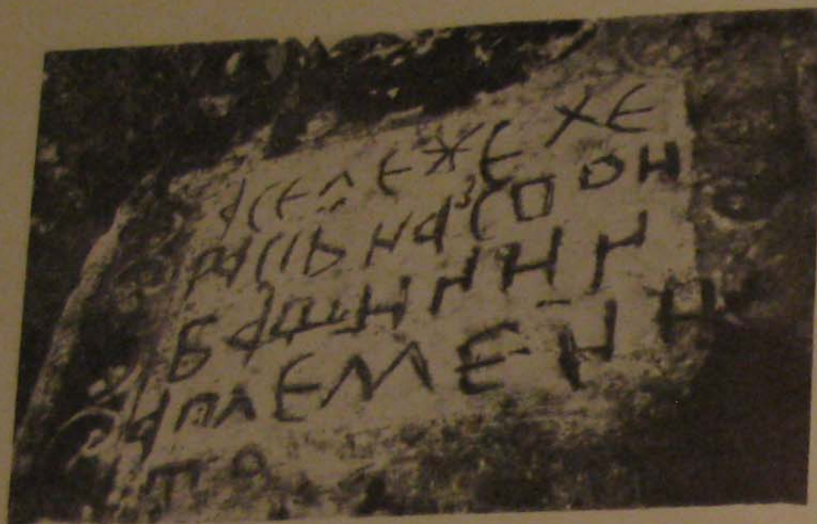
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 20, br. natpisa 4861.

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 276.

*

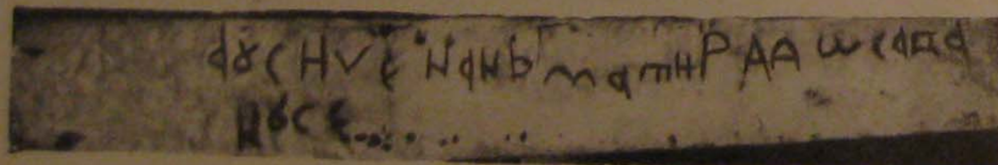
Natpis je na visokom krstu u Svitavi kod Čapljine.

32. Đerani (vjerovatno poslije 1483. god.)

33. Opličići (XV v.)

32.

Transliteracija:

ⱥ СЄ ΛЄЖЄ ХЄ
РⱥІСЬ Nⱥ СВОН
БⱥШНNН N
ⱥ ПΛЄМЄNН
ТО

Transkripcija:

A SE LEŽE HE
RAKЬ NA SVOJ
BAŠTINI, N
A PLEMENI
TO.

Transkripcija u cijelosti:

A se leže Herakь na svoj baštini, na plemenito.

Transcription et reconstitution

Ci-gît (gisait) Herak dans la terre féodale de ses pères.

Literatura i izvori

Dr C. Truhelka, GZM 1891 (III), knj. I, 92; 1892 (IV), knj. III, 220, Sl. 8; WMBH 1895 (III), S. 456. Fig 86.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 22—23, br. natpisa 4874 i 4883.
B. Hrabak, GZM 1956 (NS XI, sveska za istoriju i etnografiju), 34 bilj. 33.

*

Natpis je na nadgrobnoj kamenoj ploči u Deranima (Zaušje) kod Stoca uz veliki kameni krst.

33.

Transliteracija:

† ⱥ СЄ ΛЄЖН ВХІСНⱥЬ ВХІСVНⱥЬ
ⱥ ХСНVЄ Nⱥ NЬ МⱥТН РⱥДωСⱥВⱥ
/// NЬ СЄ

Transkripcija:

† A SE LEŽI VUKICЬ VUKCIĆЬ,
A USIČE NA NJ [nь] MATI RADOSAVA
[i] Nb (na) SE.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît Vukić Vukčić, et cette (pierre tombale) fut dressée par sa mère Radosava pour lui et pour elle-même.

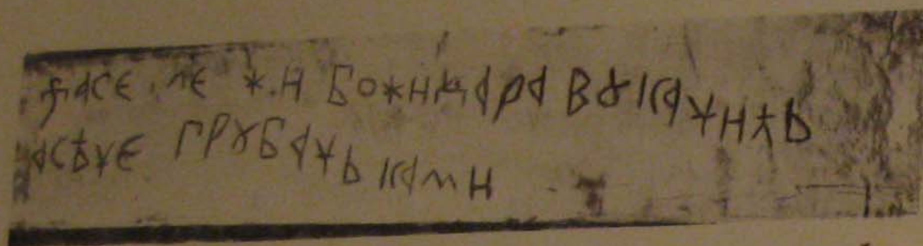
Literatura i izvori

Vid Vuletić--Vukasović, Viestnik 1884 (VI), 28, br. natpisa 2.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1895 (VII), 262—263, Sl. 5.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4812.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 272.
Bešlagić, 1960, str. 145, Sl. 4.

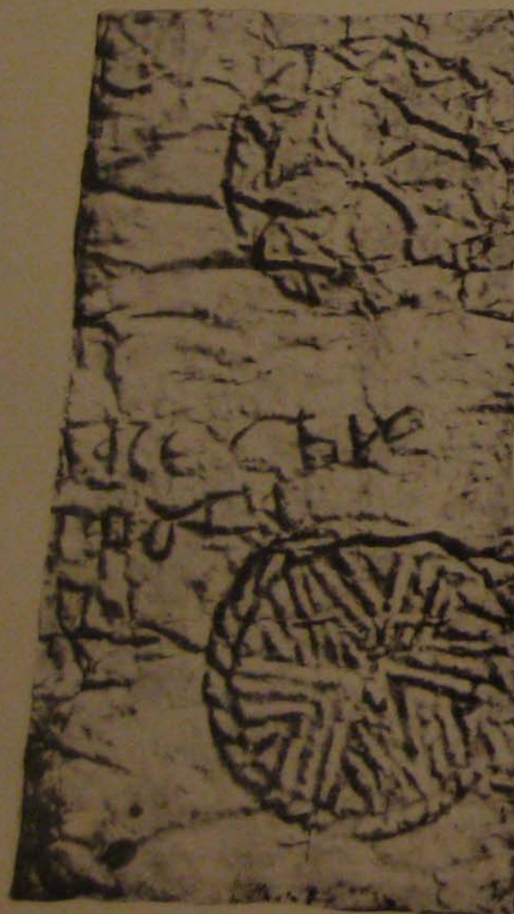
*

Natpis je na nadgrobnom kamenom spomeniku u obliku dvostrukog sanduka na srednjovjekovnoj nekropoli u Opličićima kod Čapljine.

34. Opličići (oko 1477. god.)

35. Opličići (oko 1477. god.)

34.

Transliteracija:

† а се лежи божидара вькчичь
а сѣче грѹбачь ками

Transkripcija:

† A SE LEŽI BOŽIDARЬ VUKЬCIĆЬ,
A SѢCE GRUBACЬ KAMI.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît Božidar Vukčić, cette pierre tombale fut taillée par Grubač.

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1884 (VI), 38, br. natpisa 1.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1895 (VII), 261—262.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4811.

*

Natpis je na nadgrobnom kamenom spomeniku u obliku sanduka na srednjovjekovnoj nekropoli u Opličićima kod Čapljine.

35.

Transliteracija:

† а се сѣче
грѹба
чь

Transkripcija:

† A SE SѢCE
GRUBA
CЬ.

Transkripcija u cijelosti:

† A se sѣče Grubačь.

Transcription et reconstitution

† Ceci fut taillé par Grubač.

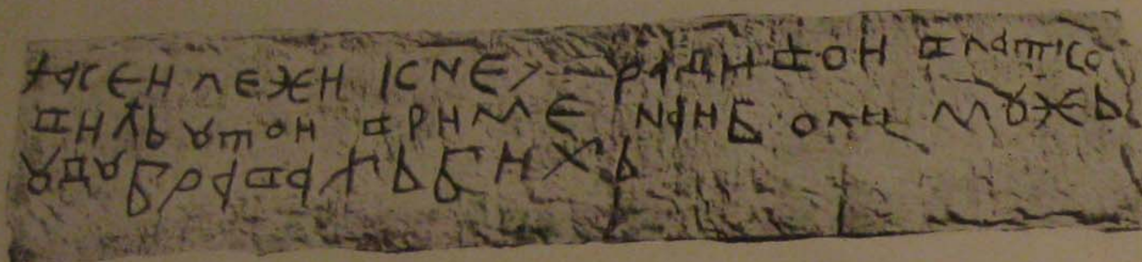
Literatura i izvori

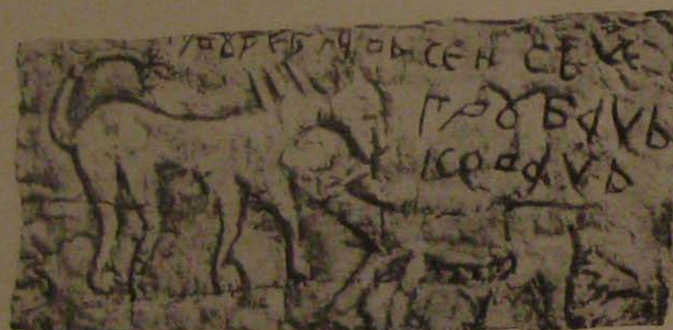
Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1883 (V), br. 4, 119.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1895 (VII), 261, Sl. 3; WMBH 1897 (V), S. 278, Fig. 3.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4810.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 271.
Bešlagić, 1960, str. 147, Sl. 7.

*

Natpis je na kamenoj ploči na srednjovjekovnoj nekropoli u Opličićima kod Čapljine.

Opličići (oko 1477. god)

Transliteracija:

† А СЕИ ЛЕЖИ КНЕЗ[Ь] РАДИВОИ ВЛАТКО
ВИЋЬ У ТОИ ВРИМЕ НАИБОЛИ МУЖЬ
У ДУБРАВАХЬ БИХЬ
. . . А ВУРЕБ ЛАВЬ СЕИ СЬЧЕ
ГРУБАЧЬ
КОВАЧЬ

Transkripcija:

† A SEJ LEŽI KNEZ[ь] RADIVOJ VLATKO
VIĆЬ. U TOJ VRIME NAJBOLJI MUŽЬ
U DUBRAVAHЬ BIHЬ
. . . A VUREB[a] (vreba) LAVЬ. SEJ SЬCE
GRUBAČЬ
KOVAČЬ.

Transkripcija u cijelosti:

† A sej leži knez[ь] Radivoj Vlatkovićь. U toj vrime najbolji mužь u Dubravahь bihь . . . a vureb[a] (vreba) lavь. Sej sьče Grubačь kovačь.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le comte Radivoj Vlatković. A cette époque j'étais le plus vaillant à Dubrave. . . .et le lion guette. Ceci fut taillé par le forgeron Grubač.

Literatura i izvori

Luka Zore, Slovinac 1880 (III), br. 4, 79; 1883 (VI), br. 16, 250—251.
Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1883 (V), br. 4, 120; Starohrvatska prosvjeta 1896 (II), br. 4, 232.
Lj. Kovačević, Godišnjica 1888 (X), 213, bilj. 58.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1895 (VII), 260, Sl. 1; WMBH 1895 (III), S. 437—438; GZM 1914 (XXVI), 233, br. 18
Šurmin, Acta I, 221, br. natpisa 130.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4809.
B. Hrabak, GZM 1953 (NS VIII), 325—326.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 271.
Bešlagić, 1960, str. 145, Sl. 1, 2.

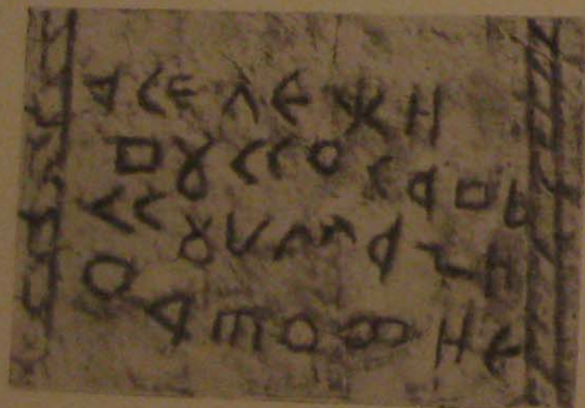
*

Natpis je na visokom kamenom sanduku na srednjovjekovnoj nekropoli u Opličićima kod Čapljine.

37. Opličići (oko 1477. god.)

38. Kruševo kod Stoca (XV v.)

37.

Transliteracija:	Transkripcija:
† 4 СЄ ЛЄЖИ Р4ДОЄ	† A SE LEŽI RADOJE
БОГVИНИЋЬ	BOGČINICЬ
† 4 СЄ СЪVЄ ГРꙊБ4VЬ	† A SE SЪČE GRUBAČЬ

Transcription et reconstitution

† Ci-gît Radoje Bogčinić. † Et ceci fut taillé par Grubač.

Literatura i izvori

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 272.

Bešlagić, 1960, str. 147—148, Sl. 8, 9 i 10.

*

Natpis je na sarkofagu s figurama ljiljana na srednjovjekovnoj nekropoli u Opličićima kod Čapljine.

38.

Transliteracija:	Transkripcija:
4 СЄ ЛЄЖИ	A SE LEŽI
ВꙊКОС4ВЬ	VUKOSAVЬ
КꙊVМ4НИ	KUČMANI
V4 ТОБИЄ	ČA TOBIJE [sinь].

Transkripcija u cijelosti:

A se leži Vukosavь Kučmanića Tobije (sinь).

Transcription et reconstitution

Ci-gît Vukosav Kučmanič (fils) de Tobija.

Literatura i izvori

Dr Ć. Truhelka, GZM 1892 (IV), knj. II, 111, Sl. 9; WMBH 1895 (III), S. 446, Fig. 67; GZM 1914 (XXVI), 231, br. 1.

Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 16, br. natpisa 4824.

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 274.

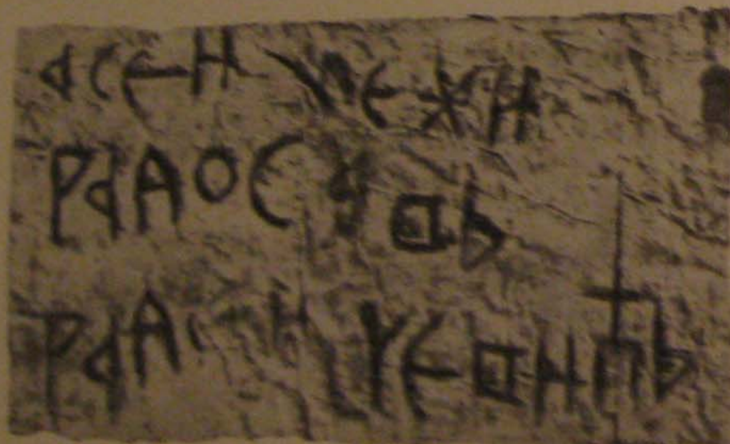
*

Natpis je na kamenoj ploči na nekropoli u Kruševu kod Stoca.

39. Kruševo kod Stoca (prije 1471. god.)

40. Kruševo kod Stoca (poslije 1477. god.)

39.

Transliteracija:

† А СЕ ЛЕЖИ ЖУПАНЬ ЮРОЕ
КОИНО ПОГБЕБЕ НА ПОЧТЕ
НО СЛУЖБИ ЗА СВ ГДИНА
А ПОБИЛИЖИ ГА КНЕЗЬ

Transkripcija:

† A SE LEŽI ŽUPANЬ JUROJE
KOJNO POGIJBE NA POČTE
NO[I] SLUŽBI ZA SV[oga] G[ospo]D[I]NA,
A POBILIŽI[I] GA KNEZЬ

Transkripcija u cijelosti:

† A se leži župan Juroje kojno pog[i]be na počteno[j] službi za sv[oga] g[ospo]d[i]na, a pobiliž[i] ga knez.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le joupan Juraj, qui périt en loyal service pour son seigneur. Ceci fut dressé par son comte (seigneur).

Literatura i izvori

Dr Č. Truhelka, GZM 1892 (IV), knj. II, 110—111, Sl. 9; WMBH 1895 (III), S. 448, Fig. 69; GZM 1914 (XXVI), 232, Sl. 31.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 16, br. natpisa 4823.
B. Hrabak, GZM 1956 (NS XI, sveska za istoriju i etnografiju), 31.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 273.

*

Natpis je na visokom kamenom sanduku na nekropoli u Kruševu kod Stoca.

40.

Transliteracija:

А СЕИ ЛЕЖИ
РАДОСАВЬ
РАДИЧЕВИЋЬ

Transkripcija:

A SEJ LEŽI
RADOSAVЬ
RADIČEVIĆЬ

Transcription et reconstitution

Ci-gît Radosav Radičević.

Literatura i izvori

Dr Č. Truhelka, GZM 1892 (IV), knj. II, 111, Sl. 10; WMBH 1895 (III), S. 447, Fig. 68; GZM 1914 (XXVI), 231, br. 3.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 16, br. natpisa 4825.
B. Hrabak, GZM 1956 (NS XI, sveska za istoriju i etnografiju), 31.
Stojanović, Povelje, knj. II, br. 1062.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 274.

*

Natpis je na kamenoj ploči na nekropoli u Kruševu kod Stoca.

41. Han-Pobrdica (XV v.)

41.

Transliteracija:	Transkripcija:
† А СЕ НЕКА СЕ ЗНА	† A SE NEKA SE ZNA,
ЕРЕ УБИ ПУСЬКА	JERE UBI PUSЬKA (puška)
БРЕШКУ БО	BREŠKU BO
РОВИЧИ	ROVIČI
ЧА А Д	ĆA, A D
А СУ КЛЕ	A SU KLE
ТЕ ТЕ Р	TE TE R
УКЕ КОЕ	UKE KOJE
БИ ѠВОИ	BI OVOJ
ПРИТОРИ	PRITORI
ЛЕ	LE!

Transkripcija u cijelosti:

† A se neka se zna, jere ubi puska (puška) Brešku Borovičića, a da su klete te ruke koje bi ovoj pritorile!

Transcription et reconstitution

† Et cette pierre tombale pour qu'on sache que le fusil (le petit canon) tua Breško Borovičić, et que soient maudites les mains qui la renverseraient!

Literatura i izvori

Dr Ć. Truhelka, GZM 1892 (IV), knj. I, 27—28, Sl. V; GZM 1893 (V), 97; WMBH 1895 (III), S. 463, Fig. 99.

Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 16, br. natpisa 4822.

Poviest, 452.

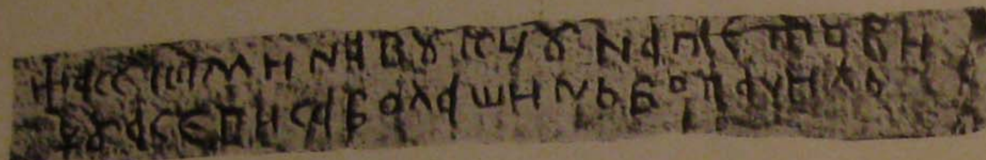
Dr A. Solovjev, GZM 1948 (NS III), 94.

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 273.

*

Krst s natpisom je danas na Maslinama kod Zadružnog doma kod Stoca.

42. Radimlja (XV—XVI v.)

43. Radimlja (vjerovatno XV v.)

42.

Transliteracija:

† ⁊ СЕ КАМИ НА ВꙊКЦꙊ НА ПЕТОВИ
ЧꙊ А СЕ ПИСА БОЛАШИНЬ БОГАЧИЋЬ

Transkripcija:

† A SE KAMI NA VUKCU NA PET[r]OVI
ČU. A SE PISA BOLASINЬ BOGAČIĆЬ.

Transkripcija u cijelosti:

† A se kami na Vukcu na Pet[r]oviču. A se pisa Bolašinь Bogačićь.

Transcription et reconstitution

† Et ceci est la pierre tombale de Vukac Petrović. Et ceci fut écrit par Bolašin Bogačić.

Literatura i izvori

Sava Kosanović, Glasnik društva 1871 (XII [XXIX]), 186.
Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1883 (V), br. 4, 117, br. natpisa V.
V. Jagić, GZM 1890 (II), knj. I, 7.
Dr Ć. Truhelka, GZM 1892 (IV), knj. I, 26, br. natpisa II, WMBH 1895 (III), S. 443, Fig. 61.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4813.
Benac, 1950, 39, c, T. XL, Sl. 80.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 275.

*

Natpis je na sarkofagu na nekropoli Radimlji.

43.

Transliteracija:

. . . А ВЛАЧЬ ВЛАХОВЧЬ
. . . АМИ РАТКО БРАТИВО[Н]ИЧЬ ili БРАТИВО[ЕВ]ИЧЬ

Transkripcija:

... A VLAČ VLAHOV[i]ČЬ,
[a sѣče k]AMI RATKO BRATIVO[n]IČЬ ILI BRATIVO[jev]IČЬ.

Transcription et reconstitution

... et Vlač Vlahović, et la pierre tombale fut taillée par Ratko Brativonič (Brativojevič).

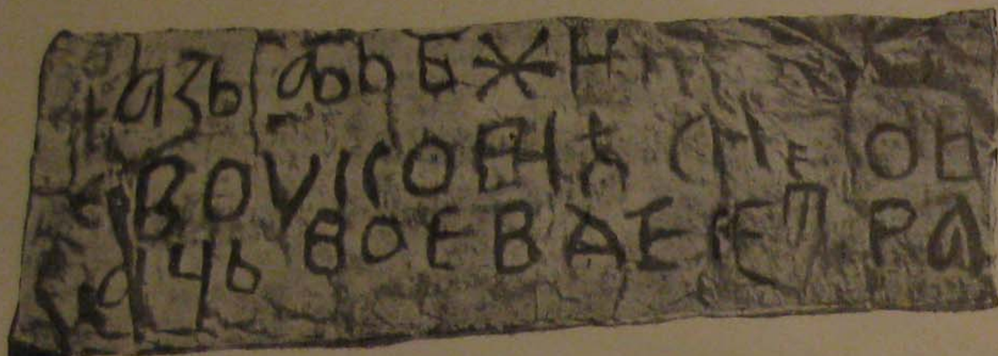
Literatura i izvori

Blau, Reisen, 48, br. natpisa 2.
S. Ljubić, Viestnik 1883 (V), br. 3, 81, br. natpisa 2.
Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1883 (V), br. 4, 118, br. natpisa VII.
Dr Č. Truhelka, GZM 1892 (IV), 26—27, Sl. III; WMBH 1895 (III), S. 443, Fig. 62.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4814.
Benac, 1950, 39, e, T. XL, Sl. 82.

*

Natpis je na oštećenom sarkofagu na nekropoli Radimlji kod Stoca.

Radimlja (oko 1490. god.)

	Transliteracija:		Transkripcija:
	† АЗЬ РАБЬ БЖИ РАДОЕ		† AZЬ RABЬ B[o]ŽI RADOJE
1 —	ВОУКОВИЋ СИНОВ	1 —	VUKOVIĆ, SINOV
	АЧЬ ВОЕВДЕ ПЕТРА		AСЬ VOJEV[o]DE PETRA.
2 —	Б Б Б Б	2 —	B[olašinь] B[ogačićь], B[olašinь] B[ogačićь]?

Transkripcija u cijelosti:

† Azь rabь b[o]ži Radoje Vuković, sinovacь vojevode Petra.
B[olašinь] B[ogačićь], B[olašinь] B[ogačićь]?

Transcription et reconstitution

† Moi, serviteur de Dieu, Radoje Vuković, neveu du duc Petar. B [olašin] B [ogačić], B [olašin] B [ogačić]?

Literatura i izvori

Sava Kosanović, Glasnik društva 1871 (XII [XXIX]), 186.
Dr C. Truhelka, GZM 1892 (IV, knj. I, 26—27, Sl. IV; WMBH 1895 (III), S. 443, Fig. 63.
Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4815.
Benac, 1950, 8, 39, a, T. XL, Sl. 78.
B. Hrabak, GZM 1953 (NS VIII), 326—327.

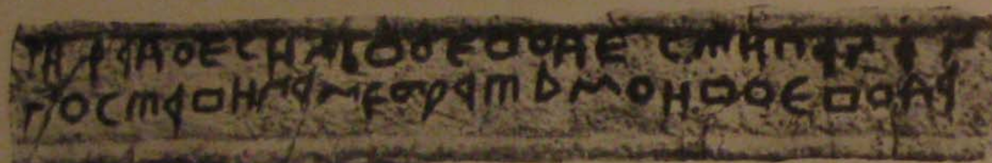
*

Natpis je na sarkofagu na nekropoli Radimlji kod Stoca.

45.

Radimlja (oko 1477. god.)

45.

Transliteracija:

1, 1. red: † СНЕ ЛЕЖН ДОБ
2, 1. red: РН Р4ДОЕ СНNЬ ВОЕВОДЕ СТНП4N4 N
3, 1. red: СВОН Б4ШННН N4 Б4ТNОГ4ХЬ
1, 2. red: СН БНЛНГЬ
2, 2. red: ПОСТ4ВН N4 МЕ БР4ТЬ МОН ВОЕВОД4
3, 2. red: ПЕТ4РЬ

Transkripcija:

1, 1. red: † SIJE LEŽI DOB
2, 1. red: RI RADOJE, SINЬ VOJEVODE STIPANA, N[a]
3, 1. red: SVOJ BAŠTINI NA BATNOGAHЬ
1, 2. red: SI BILIGЬ
2, 2. red: POSTAVI NA ME BRATЬ MOJ, VOJEVODA
3, 2. red: PETARЬ.

Transkripcija u cijelosti:

† Sije leži dobri Radoje, sinь vojevode Stipana, n[a] svoj baštini na Batnogahь. Si biligь postavi na me bratь moj vojevoda Petarь.

Transcription et reconstitution

† Ci-gît le bon Radoje, fils du duc Stipan, dans la terre féodale de ses pères, à Batnoge. Cette pierre tombale fut dressée sur moi par mon frère, le duc Petar.

Literatura i izvori

Sava Kosanović, Glasnik društva 1871 (XII [XXIX]), 186.

Blau, Reisen, 48, br. natpisa 1.

S. Ljubić, Viestnik 1883 (V), br. 3, 81, br. natpisa 1.

Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1883 (V), br. 4, 117—118, br. natpisa VI.

Dr Ć. Truhelka, GZM 1892 (IV), 112—113. Sl. 12; WMBH 1895 (III), S. 442, Fig. 60; GZM 1914 (XXVI), 232, br. 20.

Stojanović, Zapisi, knj. III, Beograd 1905, 15, br. natpisa 4816.

Benac, 1950, 39, b; T. XL, Sl. 79 a b c.

B. Hrabak, GZM 1953 (NS VIII), 326 i 327, bilj. 10.

M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV—XVI, Arheologija), 275.

*

Natpis je na visokom kamenom sanduku na nekropoli Radimlji.

Radimlja (druga polovina XV v.)

Transliteracija:

А СЕ ЛЕЖИ СТѢПАНЬ А ЧИНИѠ КА МИ
ѠГОСТЬ КОВАЧЬ

Transkripcija:

A SE LEŽI STЂPANЬ, A ČINIO KA[mi] MI
OGOSTЬ KOVAČЬ.

Transkripcija u cijelosti:

A se leži Stђpanь, a činio ka[mi] Miogostь kovačь.

Transcription et reconstitution

Ci-gît Stjepan, et la pierre tombale est l'oeuvre du forgeron Miogost.

Literatura i izvori

Vid Vuletić-Vukasović, Viestnik 1883 (V), br. 4, 117, br. natpisa IV
Dr Ć. Truhelka, GZM 1914 (XXVI), 233, br. 14.
Benac, 1950, 39, d. T. XI., Sl. 81.
Stojanović, Povelje, knj. I, deo 2. Beograd — Sr. Karlovci 1934, br. 785.
B. Hrabak, GZM 1952 (NS VIII), 326, bilj. 10.
M. Vego, GZM 1960/61 (NS XV–XVI, Arheologija), 276.

*

Natpis je na sarkofagu na nekropoli Radimlji kod Stoca.

B O S N A

Bukovica

Gradac

Drežnica

Donja Drežnica

Neretva

Kočerin

Ledinac

Knešpolje

Mokro

Mostarsko Bl.

Humi-Lišani

Mostar

Čerin

Kruševo

Arapi

Blagajgrad

Kosor

Blagaj

Bakri (Visočica)

Hodbina

Trebižat

Humac

Neretva

Opličići

Han Pobrdica

Radimlja

Bregava

Đerani

Doljani

Kruševo

Hutovo Blato

Svitava

Vranjevo Selo

Gradac

Hutovo

Moševići

D A L M A C I J A

P E LJ E Š A C

C R N A G O R A

5 km 0 5 10 15 20